

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Ind. Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.) 11 Juni—28 Juli 1928. — De „Oost en West”-dag. — Het nieuwe verblijf van „Oost en West”. Leeszaal (foto). — De Vereenigde Staten en Porto Rico. Een brief van President Coolidge, door W. R. Menkman (slot). — Op reis naar Borneo. Dertig dagen in de Rode Zee, door H. F. Tillema. — Surinaamsche Veteranen, door C. K. Kester. — De Baliër na z'n dood, door Joh. F. Snelleman. — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huislijf. — Pers-overzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. — II. Uit de Inlandsche- en Maleisch-Chin. Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 23 tot 30 Mei.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)
11 Juni—28 Juli 1928.

Den 29en Mei is de vóórverkoop van toegangskarten voor de I.T.A. opgesteld. Wij herinneren er de leden aan, dat voor hen persoonlijk op de karten 50 % wordt verleend. De prijzen worden dus:

Wekelijksche karten	f 0.50
Zondagskarten	„ 0.30
Doorloopende karten	„ 3.75

Zij, die van deze gunstige voorwaarden gebruik wenschen te maken, kunnen thans karten aanvragen, sluitend via het Secretariaat van hunne Afdeeling. Voor de leden van de Afd. Arnhem zijn de doorloopende toegangskarten verkrijgbaar op het Secretariaat, Nieuwe Plein 52, des morgens van 10 tot 12 en des middags van 2 tot 4 uur, op vertoon van de ledenkaart 1928. Niet per telefoon. Ledenkaartverkoop voor andere afdeelingen kan te Arnhem niet geschieden.

De „Oost en West”-dag

aan alle leden en begunstigers onzer Vereeniging (Voorloopige bekendmaking).

De Algemeene Vergadering zal dit jaar gehouden worden op 23 Juni e.k. En, natuurlijk te Arnhem, op het terrein van de I.T.A. De belangrijkste vergadering sedert de oprichting der Vereeniging, moet op de plaats waar zij plaats vindt, op het terrein der tentoonstelling, welke door het Bestuur onzer Arnhemsche afdeeling tot stand gebracht is. Reeds daarom wordt verwacht, dat de opkomst van leden uit alle afdeelingen en daarbuiten zoo groot mogelijk zijn zal.

De I.T.A. en de Algemeene Vergadering te zamen leden als nooit te voren een eenige en bij uitstek gunstige gelegenheid voor een massale bijeenkomst, een „Oost en West-dag”, welke vanzelf uit tot die nauwere onderlinge aanraking, welke alleen op een dag als deze verkregen kan worden. Een dag waarvan men spreken zal, ook in Oost- en West-Indië, waar onze leden er met waarering van zullen kennis nemen, zich verheugende lid te zijn van een vereeniging, welke op deze wijze haar doel en streven propageert. In deze tijdsomstandigheden van niet genoeg te schatten beteekenis.

Zijn wij dan allen daarvan doordrongen, dan ook moet het Hoofdbestuur met vertrouwen een dringend beroep op aller besef van saamhoorigheid en sympathie om, waar toch de meesten hunner voorzamen zijn de I.T.A. te bezoeken, daarvoor te kiezen den dag der Algemeene Vergadering, 23 Juni, den „Oost- en West-dag.”

Moge deze roepstem algemeen weerklank vinden! Het programma, dat nader wordt uitgewerkt —

Brunswick Panatropes-Radiolas-Records

Directeur: J. PHILIP KRUSEMAN, Noordeinde 91, Den Haag, Tel. 14400

De toonaangevende Amerik. Phonograaf, de eenige machine, die ALLE (óók Edison en Pathé) platen met denzelfden weergever speelt. Op Brunswick-Platen de beste Amerik. Bands en wereldartisten (o.a. Willem Mengelberg)

Komt U eens luisteren in onze gehoorzaal? Onze sedert 15 jaren in Indië bekende Firma waarborgt coulante behandeling.

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15 Den Haag

Groote sorteering HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING
Spec. Afdeeling v. KLEEDING NAAR MAAT
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

men wachte die bekendmaking af — luidt als volgt:

10.30 uur v.m. Samenkomst Hotel Oranje-Nassau te Arnhem, naast het station.

11.15 uur. Officieele ontvangst door het Gemeentebestuur in het Groote Restaurant op Zippendaal.

12—1 uur n.m. Algemeene vergadering.

1—2 uur. Noenmaal.

2—6 uur. Bezichtiging tentoonstelling, zullende te ± 5 uur een O. en W.-cantate worden uitgevoerd door 2 muziekkorpsen en 500 executanten.

6 uur. Gemeenschappelijke maaltijd.

Hierbij zij reeds thans aangeteekend, dat de verbinding der plaatsen van samenkomst met het stadshuis en Zippendaal (terug station) per autobus plaats heeft en dat de laatste trein, richting Utrecht, Den Haag, Rotterdam en Amsterdam, des avonds om 9.46 vertrekt.

Ziehier het voorloopig programma, dat, als gezegd, nader zal worden uitgewerkt en zoo spoedig mogelijk bekend gemaakt.

Leden van „Oost en West”, toont dat gij tot een „Vereeniging” behoort en komt allen op!

HET HOOFDBESTUUR.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Door het Afdeelingsbestuur van 's-Gravenhage wordt aan zijne leden ter kennis gebracht, dat gelegenheid zal bestaan voor hen en de leden van hun gezin tot het gezamenlijk bezoeken van de Arnhemsche Tentoonstelling, waarvoor de algeheele kosten uit en thuis per persoon zullen bedragen:

per 2e kl. incl. lunch, diner etc.	f 10.75	} inclusief foelen, onge- vallenverzekering, ring, maar exclusief dranken.
per 2e kl. incl. rijsttafel, diner etc.	f 11.—	
per 3e kl. incl. lunch, diner etc.	f 9.—	
per 3e kl. incl. rijsttafel, diner etc.	f 9.25	

op Zaterdag den 23sten Juni (dag van de algemeene vergadering),

op Woensdag den 27sten Juni,

op Donderdag den 5den Juli.

Deelnemers gelieven zich telkens vijf dagen tevoren onder inzending der gelden op te geven aan het adres van den heer G. W. Erfmann, Cornelis Houtmanstraat 40, gironummer 116053, of bij persoonlijke betaling ten kantore van het Hoofdbestuur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, des morgens van 10 uur tot half 12.

Vertrek van den trein van het Station Staatspoor, des morgens om 8 uur 18, aankomst te Arnhem 10 uur 27.

Vertrek van Arnhem 9 u. 46 n.m., aankomst den Haag middernacht.

De Voorzitter der Afd.:
F. VAN PESKI.

N.B. De reizen per trein en per bus (in Arnhem)

MENNO & Co.

BANKIERS
OPGERICHT 1902

KORTE VOORHOUT 6

(naast Hotel Paulez)

DEN HAAG

KLUISINRICHTING

— MET —
SAFE-LOKETTEN
TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

ZOEKT U EEN WONING . . . ?

Bezichtig dan eens den

LINNAEUSHOF

met lijn A vanaf het Leidsche Boschje tot halte Nieuweweg en U zult verbaasd staan over de prachtige Woningen en heerlijke ligging. Rustig, goedkoop en gezond wonen. Huurprijs: dubb. vrije Bovenhuizen vanaf f 650 tot f 800; Benedenhuizen met bel-étage f 750 tot f 900. Enkele mooie Winkelhuizen met Bovenhuizen vanaf f 1700, inrichting naar huurders keuze. R.K. Kerk en scholen aanwezig. 5519
Verder een uitstapje per fiets of lijn H vanaf Museumplein naar

TUINDORP RANDWIJCK

Amstelveenscheweg, 100 M. voorbij de Kalfjeslaan, schitterende Heerenhuizen, 6 kamers, complete badkamer, keuken, kelder en groote tuin. Zeer lage belasting. Huurprijs vanaf f 60 per maand. Koopsom vanaf f 9000—f 13000. Alsmede enkele mooie Winkelhuizen met Woning, koopsom f 16000. Te bevragen bij den Makelaar J. ROZE-STRATEN, Vondelstraat 49, Amsterdam, Telefoon 22865.

Aanbevolen adres voor OOST EN WEST.

HOTEL - RUBRIEK

's-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“,
Bankapl. 2, Den Haag, Tel.
54148. Centr. verw. Warm-
& koud water op de logeerk.

Hotel Rest. „DUINOORD“
Sweelinckplein
Spec. bezocht d. Ind. Fam.
5029 V. D. LUIJCK

Hotel „Promenade“, Oude
Schev. weg 21, Tel. 50454
Prachtige ligging.
Matige prijzen. 5035

PENSION JORISSEN v.h. STRIKWERDA
JOHAN VAN OLDENBARNEVELDLAAN 76, hoek
Frankenslag - Bij Bosch, Duin en Zee.
Geheel Gerestaureerd - Str. Water - Tel. 50949

**BEZOEKT HET GEHEEL
OPNIEUW
GERESTAUREERDE
HOTEL-CAFE-RESTAURANT
KUYSS-WITZENBURG**
HAAGWEG - RIJSWIJK 5682

LUNCH, DINER en A LA CARTE
ZALEN voor Partijen en Vergaderingen
Aanbevolen door de Ver. „Oost en West“

DIRECTIE: A. HASTRICH,
v. h. Central Pavillon - Scheveningen

J. C. HARING WATERREUS
KOLONIALE WAREN SPECIALITEIT IN
COMESTIBLES OUDE BORDEAUX- EN
FIJNE VLEESCHWAREN PORTWIJNEN

HOFLEVERANCIER
SYMONSZSTRAAT 15, h. Corn. Jolstraat
TELEFOON 50325 SCHEVENINGEN
AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST“

MAISON BLOM
2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703
HET ADRES VOOR
DINERS AAN HUIS BEZORGD

BIJ AANKOMST IN HOLLAND,
WENDT U IN VERTROUWEN TOT
„DERLUMS“
DAMES- EN HEERENKLEEDERMAKERIJ
WEIMARSTRAAT 65
DEN HAAG :: TEL. 35170
Wij GARANDEEREN al ons werk
PRIMA Grondstoffen
en BESTE COUPE
PRIJZEN UITERST BILLIJK

H.H. Secretarissen der afdelingen worden er nog-
maals beleefdelijk aan herinnerd,
dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds
namen voorkomen van personen, die in aanmerking
komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te
worden aangezocht.

INDIE — HOLLAND
De aangewezen Onderwijs-Inrichting voor de Indische Verlofgangers, is het bekende
INSTITUUT „SCHOEVERS“
STADHOUDERSPLEIN 3, DEN HAAG :: NIC. WITSENSTRAAT 3, AMSTERDAM
TYPEN - STENO - TALEN - BOEKHOUDEN

Het nieuwe verblijf van „Oost en West“.

De ruime, gezellig ingerichte Leeszaal.

(Het schilderij ter linkerzijde vertoont de beeltenis van wijlen den heer Ch. R. Bakhuizen van den Brink, algemeen Voorzitter van de vereeniging van 1908-1910 en van 1912-1920).

moeten gezamenlijk gedaan worden, terwijl ieder op het tentoonstellingsterrein vrijheid gelaten wordt.

Aan de leden der afdeling wordt nog bekend gemaakt, dat op den avond van den 23en Juni (zie kaarten uitgegaan van het Hoofdbestuur) het vertrek van den trein van Arnhem gesteld wordt op 9 uur 46 in plaats van 20 uur 30.

Afdeling Amersfoort.

In de 2e week van Juli zal een excursie naar de I.T.A. worden georganiseerd, waaraan deel kunnen nemen de ouders met hunne kinderen, die dan vacantie hebben.

De Secretaris.

De Vereenigde Staten en Porto Rico.
Een brief van President Coolidge.
door
W. R. MENKMAN.
(Slot).

Er bestaat thans op Porto Rico een in alle opzichten moderne gezondheidsdienst, waarvan het personeel — een bijzonderheid van betekenis — geheel uit Portoriquenos bestaat. De verbetering in den toestand der volksgezondheid sedert den aanvang der Amerikaanse souvereiniteit wordt door de afnemende van het sterftecijfer (met bijna 50%) niet eens ten volle in het licht gesteld; het vrijwel verdwijnen der pokken en het succes bij de bestrijding van tropische anemie en gele koorts zijn wezenlijke voordeelen van groote en blijvende waarde.

Het grootste aantal leerlingen, merkt President Coolidge verder op, van openbare en bijzondere scholen te zamen was in 1898 nog geen 30.000; thans is dat aantal meer dan zeven maal zoo groot. De kosten van het onderwijs per hoofd en per jaar zijn onder de Amerikaanse souvereiniteit van 30 dollarcent toegenomen tot ongeveer 4 dollars. Het aantal openbare gouvernementsscholen is gestegen van 0 tot 991.

De Portoriquenos van de toekomst, roept de President uit, zullen een ander type vertoonen, lichamelijk en geestelijk, dan het door ons destijds bij de bewoners van het eiland aangetroffen, dank zij de zorgen voor volksgezondheid en onderwijs.

Niet, zoo gaat hij voort, omdat zij verdienen in de allereerste plaats in aanmerking te worden genomen, maar omdat zij zoo gemakkelijk zijn af te meten en van zoo groot belang zouden zijn bij een verandering van status, is het goed in het kort na te gaan welke directe financiële voordeelen de

relatie tot de V. S. aan Porto Rico heeft opgeleverd.

Porto Rico betaalt geen belasting aan de schatkist der Unie, welke laatste alleen de kosten draagt der Federale bemoeiingen met het eiland, genoemd worden de dienst der kustverlichting, de landbouw-proefstation, de geldelijke steun aan de landbouwonderwijs, het onderhouden van een militaire macht op het eiland, de subsidies voor havenverbetering. Meer in het algemeen geeft Porto Rico van de bescherming van leger en der V. S. en van de diensten van het Departement van Buitenlandsche Zaken, met inbegrip van diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging.

Van de uitgaven der V. S., zoo betoogt de President, komen jaarlijks niet minder dan vijf miljoen dollars regelrecht ten goede aan het volk van Porto Rico en van de ruim elf miljoen dollars der te woordige inkomsten van het eiland zouden meer dan twee miljoen dollars beschikbaar zijn voor plaatselijke doeleinden, wanneer Porto op denzelfden voet werd behandeld als de Staten der Unie.

Het tarief der V. S. geldt ook voor Porto Rico geen enkele staat — zeker geen enkele bouwstaat — wordt in dezelfde mate door dat bevoorrecht; de treffende toeneming der beweging van het eiland onder Amerikaanse souvereiniteit moet grotendeels aan deze bevoordeling worden toegeschreven. In 1927 importeerde Porto Rico voor een waarde van bijna 99 miljoen dollars en exporteerde het Land voor een waarde van ruim 108 miljoen dollars; op het einde Spaansche regerings-periode bedroegen import-exportcijfers respectievelijk bijna 10½ miljoen en ruim 11½ miljoen dollars. Ter vergelijking van negenvoudige vermeerdering wijst President Coolidge op een der meest welvarende en geheel afhankelijke naburen van Porto Rico, waar in zelfde periode de handelsbeweging nog geen negenvoudige toeneming vertoont.

Amerikaansche producten vonden in 1927 markt op Porto Rico tot een totale waarde van ruim 87 miljoen dollars, terwijl de waarde den uitvoer van Porto Rico naar de V. S. bijna 100 miljoen dollars bedroeg, waarvan rond 97 miljoen dollars betrekking hadden op sterk beschreven artikelen. Zonder den wederzijdschen vrijdom invoerrecht zou op de Portoriquense goederen in de V. S. ongeveer 57 miljoen dollars aan invoerrecht moeten zijn betaald, op de Amerikaanse goederen in Porto Rico nog niet een derde van het bedrag; de reciprociteit werkt dus ten gunste van het eiland. En nog iets anders; Cuba, sedert de grootste afnemer van Porto Rico-koffie, verkoopt op dat product een reductie van invoerrecht van 20%, uit hoofde van reciprociteit tegenover

Het meest gesorteerd Magazijn van Lingerieën, Modeartikelen, Tricotage enz.
in „DUINOORD” is Magazijn „DE ZONEGRENS”
 FREDERIK HENDRIKLAAN 99 :: DEN HAAG
 Uitsluitend 1ste kwaliteit, scherp concurrerende prijzen
 FILIALEN: Thomsonplein 26c, Den Haag Pansierstraat 48, Scheveningen

STAALWAREN - TAFELZILVER - PORTRETLIJSTEN
 BLOEMPOTTEN - ROOKTAFELS - KOPERWERK
J. A. SCHLETTE - DEN HAAG
 WILLEM DE ZWIJGERLAAN 50
 TELEFOON 50888 :: POSTGIRO 43903
 SLIJPERIJ - REPARATIE-INRICHTING
 EMBALLAGE VOOR VERZENDING VRIJ

S., niet tegenover Porto Rico zelf, dat geen be-
 grijk koper is van Cubaansche producten.
 Overgaande tot Porto Rico's openbare schuld
 (na 45 miljoen dollars, met inbegrip van ge-
 ente-leeningen) wijst President Coolidge er op,
 nagenoeg alle obligaties in Amerikaansche ha-
 nden zijn en dat de rente wegens de vrijstelling van
 de Portoriquense obligaties in
 V. S. genieten, ten minste 2 % lager is dan an-
 ders het geval zou zijn.

Hoe, vraagt de President, zou Porto Rico, bij
 poter autonomie, een even goede markt kunnen
 aden voor zijn producten, of op even goedkope
 ze kunnen leenen, de financiële positie van zijn
 vernement of den economischen toestand zijner
 volking kunnen verbeteren? Verkreeg Porto Rico,
 gl hij, wat in het aan mij afgezonden telegram
 vraagd werd, dan zou toch voorloopig de produc-
 van het eiland dezelfde blijven; het verschil
 later zou gelegen zijn in de afzetmogelijkheid.
 Porto Rico verkocht in 1926 aan de V. S. voor ruim
 miljoen dollars aan suiker; een naaste buur-
 van het eiland ontving voor dezelfde hoeveel-
 ad van dat product nog geen 23 miljoen dollars.
 hetzelfde jaar verkocht Porto Rico aan de V. S.
 or 13 miljoen dollars aan tabak; zijn buurman
 nakte voor eenzelfde geëxporteerde hoeveelheid
 g geen 1.2 miljoen dollars. Natuurlijk speelt bij
 ak de hoedanigheid een rol, maar de cijfers
 onen voldoende aan welk effect de vrijdom van
 oorrecht heeft, door de twee voornaamste Por-
 riquense producten in de V. S. genoten, en in
 ke mate het vermogen om aankopen buiten-
 ds te betalen, en schulden af te lossen, zou ver-
 deren, wanneer de bedoelde vrijdom zou ver-
 len. En die vermindering zou gevolgen na zich
 epen met betrekking tot de openbare inkomsten
 het eiland, waaruit de kosten worden bestre-
 der maatregelen om Porto Rico vooruit te
 de kosten.

Daar bestaat geen neiging in Amerika, en zeker
 bij mij persoonlijk, verklaart President Coolidge,
 ge, om in te gaan tegen redelijke verlangens der
 volking van Porto Rico. Het eiland heeft zich
 zeer ontwikkeld en de bevolking is in zoodanige
 te vooruitgegaan, dat veel hoop mag worden
 koesterd, maar het is geenszins onredelijk te ver-
 gen dat zij, die opkomen voor Porto Rico, zich
 berken tot dat wat voor verwezenlijking vatbaar
 zonder aan de goede verwachtingen voor de toe-
 komst den bodem in te slaan. En evenmin is het
 redelijk de bevolking van Porto Rico te doen
 zien, dat zij deel uitmaakt van het Amerikaan-
 der volk en dat zij liever tezamen met dit laatste
 en weg der vooruitgang moet bewandelen dan te
 allen trachten dit te doen alleen en afgesloten
 in de bron waaruit tot nu toe haar eenige hoop
 voor de toekomst is voortgekomen.

Naief die resolutie, waarvan een copietje wordt
 edegegeven aan den Amerikaanschen luchtheld
 dat telegram aan den President der V. S., om
 ing te geven aan het verlangen naar onafhanke-
 lheid, dat pas ontstaan is toen de Amerikanen
 souvereiniteit over Porto Rico van de Spanjaar-
 overnamen en dat thans dertig jaar lang een
 heeft gespeeld in de politiek op het eiland?
 En ook naief die lange praatbrief, waarin Pre-
 sident Coolidge den woordvoerders van het Porto-
 riquense volk van antwoord dient en den Jof-
 mpet steekt ten gunste van Amerika, dat dit
 k heeft verlost uit een toestand van hopeloos-
 id, het den weg heeft gewezen naar vrijheid en
 vaart en het op dien weg zoover heeft voort-
 holpen, dat het zich thans een toekomst geopend

Misschien wel, maar de nieuwe wereld heeft een
 gen mentaliteit en eigen methoden, ook in de
 ijtiek, en 1928 is het jaar van de verkiezingen
 o Porto Rico en van de presidentsverkiezing in
 e V. S.

Wat echter voor Hollandsche lezers zoo merk-
 aardig is in President Coolidge's brief, die hier-
 ven nagenoeg woordelijk is vertaald, dat is, dat
 uit blijkt in hoe geheel andere verhouding Porto
 Rico staat tegenover de V. S. dan de Nederlandsch
 estindische gebiedsdeelen staan tot het moeder-
 and, administratief, financieel en politiek.

En niet minder duidelijk komt er door aan het
 licht welken enormen economischen invloed de V. S.
 kunnen uitoefenen daar waar zij eenmaal haar vlag
 hebben geheschen, tegenover welken invloed de
 verschillen van ras, cultuur, taal en afkomst in-

krimpen tot tweede rangs factoren. Zoals, ondanks
 diezelfde verschillen, Amerika het beloofde land is
 kunnen worden, eenvoudig omdat de levensdich-
 er zooveel ruimer is voorzien, voor groote massa's
 misdeelden in Zuid- en Oost-Europa.

Als heer en meester over een land van belofte
 voelt het Amerikaansche volk zich een uitverkoren
 natie, wier roeping het is aan de wereld te toonen
 tot welke hoogte goed gerichte menschelijke arbeid
 de welvaart kan doen stijgen en de zegeningen van
 vrijheid en democratie te brengen aan minder be-
 voorrechten.

Imperialistische neigingen kunnen aan die natie
 niet worden ontzegd, niettegenstaande sommige
 harer politieke leuzen, welker fictieve waarde de
 geschiedenis reeds lang heeft aangetoond. Bewust
 of onbewust legden de Amerikanen, toen zij, goed
 halverwege de achttiende eeuw, hun nationaal be-
 staan aanvingen, de grondslagen voor een wereld-
 macht; hoe betrekkelijk bescheiden het grond-
 gebied der Unie aanvankelijk ook was, het had
 toch van den beginne af aan reeds een kustlijn van
 duizend mijl, zij het dan ook alleen aan den Atlan-
 tischen Oceaan, en hoe Quakerachtig vreedzaam de
 allures der Republiek in het eerst ook waren, haar
 stichters behoorden niet voor niets tot het ras der
 Britsche empire-builders. Een volgende eeuw was
 nog geen twintig jaar oud of Frankrijk en Spanje
 hadden zich uit Noord-Amerika teruggetrokken; zij
 was nog niet half verlopen of de V.S. strekten zich
 uit van oceaan tot oceaan — zoowel als van de
 groote meren tot de golf van Mexico — en nog niet
 geheel ten einde of de sterren en strepen-vlag woei
 ook buiten het Amerikaansche vasteland, in Azië,
 in den Stillen Oceaan en in de Caraïbische Zee. En
 reeds de twee eerste decenniums der twintigste eeuw
 brachten nieuwe gebiedsuitbreiding; de Panama
 Canal Zone en de Virgin Islands. „Southward the
 bird of Empire wings his way” was de titel van een
 Amerikaansch tijdschriftartikel van verleden jaar
 over de expansie-politiek der V. S., „what next?”

Dit alles te overdenken kan nuttig zijn voor Ne-
 derland, de zwakste der drie Europeesche mogend-
 heden welke nog Westindisch grondgebied bezit-
 ten; dat onze koloniale belangen wel voor het aller-
 grootste deel, maar niet uitsluitend in Azië liggen,
 immers Curaçao en Suriname Amerikaansche ge-
 westen zijn, mag niet uit het oog worden verloren.

Hoe de Portoriquenos President Coolidge's bood-
 schap hebben opgenomen? Critisch zegt de New
 York Times van 16 Maart.

Men heeft zich gestooten aan het beeld der min-
 derwaardigheid van Porto Rico dat men in die
 boodschap geschilderd ziet en men wordt niet
 gaarne herinnerd aan de treurige toestanden in
 den Spaanschen tijd.

Met dat al echter looft men de recht op den man
 afgaande openhartigheid van den President en
 vindt dat hij een geslaagde pleitrede heeft gehou-
 den voor den goeden naam der Vereenigde Staten.

Amsterdam, April 1928.

Op reis naar Borneo!
 Dertig dagen in de Roode Zee.
 Door
 H. F. TILLEMA. 1)

De zeeman vaart uit om thuis te komen!

We zaten gezellig aan tafel. De „Manoeran” liep
 haar 12½ mijl, een vaart, die allen voldoening gaf,
 want ze voorspelde een voorspoedige reis, een spoed-
 ighen terugkeer. De zeeman n.l. vaart uit om zoo
 spoedig mogelijk thuis te komen, thuis bij vrouw
 en kind. Op de vrachtvaart duren de reizen vaak
 maanden en maanden, men is soms maar eenige
 dagen thuis en over die dagen hebben nog niet
 eens alle opvarenden de geheele, vrije beschikking!
 Wat van dit alles de reden is, weet ik niet, maar
 ik vermoed, dat financieel-economische overwe-
 gingen tot deze voor den zeeman onaangename
 toestanden leiden.

De „Manoeran” liep goed, zoals ik reeds op-
 merkte. Men zal nu ook begrijpen, waarom men
 er zich over verheugde het vooruitzicht te hebben

1) Zie de Inleiding van de hieronder volgende be-
 schouwingen in het Kol. Weekbl. van 19 Jan. en 5 April
 j.l. No. 3 en 14.

Jenny K. v. NIEUKERKE
 Dr. BLOOKERSTRAAT 27
 Tel. 78264 - VOORBURG - Giro 79459
**HOROSCOPEN EN
 ASTROLOGISCHE
 ADVIEZEN**

Mevrouw, 5050
 Zoekt U een goed adres voor **fijne Vleesch-
 waren, Comestibles en Delicatessen?**
 :— **BEL OP 54992** —:
 waar U bovenstaande artikelen zonder prijs-
 verhooging worden thuisbezorgd. Ook wordt
 op verlangen dagelijks aan huis gehoord.
 Aanbev.. **J. DEN BOON, Stevinstr. 88, Scheveningen.**

DE AANDACHT van zakenlieden wordt ge-
 vestigd op de gelegenheid
 tot het plaatsen van „stands” op de I. T. A. (Indische
 Tentoonstelling te Arnhem).

Van onze Adverteerders

Tentoonstelling Arnhem „Oost en West”.
 Het lijkt ons van groot belang voor hen, die
 vóór, tijdens en na de I.T.A. Arnhem bezoeken, dat
 zij goede nota nemen van het bij ons zoo uitste-
 kend bekend staande Pension Parkoord. Van
 groot belang is het o.i., dat niet alleen de uitste-

kende ligging van dit Pension het doet prefere-
 ren boven vele andere, doch dat men er het beste
 aantreft, dat men wenschen kan voor een **absoluut
 billijken prijs.**

Het beste bewijs voor de superioriteit van dit
 Pension is wel, dat gasten, die er reeds verbleven,
 zonder uitzondering dit verblijf recommandeeren
 om de netheid en helderheid, twee der voornaam-
 factoren om een tijdelijk tehuis zoo aangenaam
 mogelijk te maken.

De derde voornaam factor, de keuken, behoeft
 onzerzijds geen nadere aanbeveling; ieder Arn-
 hemmer kan U wel de voortreffelijkheid medede-
 len.

Een en ander is de reden, dat wij ieder repa-
 trierende of tijdelijk te Arnhem verblijf houdende,
 een dienst meenen te bewijzen, door hen, in
 hun eigen belang te wijzen op dit inderdaad voor-
 treffelijk pension.

Prijzen e.d. worden gaarne door Mevr. C. A. S.
 Linthorst, Apeldoornsche straat 14, Tel. 2620, de
 eigenaresse van Pension Parkoord, op verlangen
 toegezonden.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM

Gestort Kapitaal . . . . . 1 80.000.000.—
Statutaire Reserve . . . . . 40.000.000.—

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
— Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
ferenten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrif-
telijke en Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven.
— Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Aan- en Ver-
koop van Effecten. — Administratie van Vermogens. —
Open en Gesloten Bewaarneming.

SAFE-DEPOSIT — KOFFERKLUIS

Inrichting tot het plaatsen van brandkasten. Speciale
gelegenheid tot het huren van afzonderlijke kluisen
voor groote administraties.

TAAMS & KEYSER

BANKASTRAAT 10, Den Haag - Tel. 17164, 10387

KEYSER & Co.

P. C. HOOFSTRAAT 24
Amsterdam — Tel. 21729

Behandelen alle Effectenzaken, geven
inlichtingen over Courante en
Incourante Fondsen

REKENING-COURANT COUPONS

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 — 'S-GRAVENHAGE

Belasten zich met alle Bankzaken
Safe-Inrichting

Haagsch Advies- en Informatiebureau

voor verzekeringen op elk gebied

767 LAAN VAN MEERDERVOORT 767

Tel. No. 35797 Inlichtingen en raad kosteloos

AANBEVOLEN DOOR OOST EN WEST

JAN MESKER & Co.

PRINS HENDRIKSTRAAT 44-50

DEN HAAG

COMPLETE MEUBILEERING

IN MODERNE EN ANTIEKE STIJLEN

VRAAGT GRATIS ONZE UITGEBR. CATALOGUS

BILLIJKE PRIJZEN :: BILLIJKE PRIJZEN

DE N.V. BEGRAFENIS-ONDERNEMING

„SIMPLICITAS“

VAN W. J. INNEMÉE & ZONEN TE 'S-GRAVENHAGE

IS ONMIDDELLIJK IN HET BINNEN-EN

BUITENLAND TE ONTBIEDEN VOOR REGELING

VAN EEN TRANSPORT, BEGRAFENIS OF CREMATIE

KANTOREN: DENNEWEG 71-73

GARAGES, KISTENMAKERIJ EN DRUKKERIJ: HOOIKADE 43-57

TELEFOON: 11314 EN 12890

VOOR NOORD OF ZUID, VOOR „OOST EN WEST“
LIJNKAMP'S KLEEDING ALTIJD HET BEST!!

MAGAZIJNEN:
GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT
THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

ONS SYSTEEM:
VOLLE waarde voor Uw geld

vermoedelijk over een paar maanden een paar
dagen eerder thuis te zijn dan het vaarplan
aangaf!

In eens voelden enkelen onzer 'n schok, 'n eigen-
aardig trillen van 't schip. 't Duurde maar kort.
Een korte opmerking werd er over gemaakt, maar
men schonk er verder geen aandacht aan.

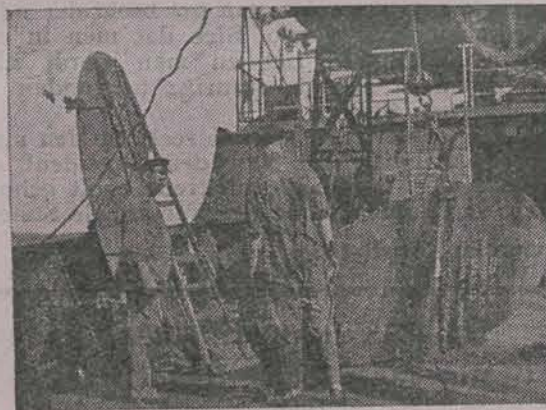
Een schroefblad verloren!

Plotseling kwam een „leerling“ binnen, die den
gezagvoerder een briefje overhandigde. 't Was een
berichtje van de machinekamer via de „brug“, be-
helzende de mededeeling, dat het schip hoogst-
waarschijnlijk een schroefblad had verloren. Dit
beteekende minder snelheid! De gezichten werden
ernstig, maar men schikte zich noodgedwongen in
het geval. Des anderen daags tegen half drie
's middags deed het schip plofteling heel „raar“:
het had een golvende beweging aangenomen.
't Duurde ook nu maar kort. Als een loepend vuur
verspreidde zich toen door heel het schip de mare:
„nog 'n blad er af“! Allen, zonder uitzondering,
vonden dit 'n ernstig geval, want dit betekende,
dat wisten ze, de stoere zeelui: groote vertraging,
immers met twee, inplaats van vier bladen zou
men het schip niet in de hand hebben, er bij fellen
stroom en harden wind niet mee kunnen navigeer-
ren, zoodat herstellen, hoe dan ook, noodzakelijk
was! Dat voelde ook ik, maar wat ik als leek niet
voorzag, maar wat de bemanning onmiddellijk
„door“ had was dit: het schip zou door het verblijf
in noodhaven zeer veel tijd verliezen, z'n vaarbeurt
inboeten, een andere boot zou voor de „Manoeran“
invallen, en de boot zou gezonden worden naar
San Francisco of Nieuw York, zou weer een lange
reis van vele maanden moeten maken! Men zou
dan niet na enkele maanden thuis zijn, en dit, ter-
wijl men pas 'n negen maanden lange reis achter
den rug had, en slechts ± 14 dagen thuis had kun-
nen zijn!

De vaart was verminderd tot ± 6 mijl. Snel laten
draaien, met het doel de vaart op te voeren, mocht
men de schroefas niet, omdat ze door het breken
van 2 der 4 bladen ongelijk belast was, waaruit bij
groote snelheid voor het schip noodlottige gevolgen
zouden kunnen ontstaan.

Wat te doen?

Ik vermeld nog even, dat een blad 3500 K.G.
weegt. Uit bijgevoegde foto blijkt duidelijk hoe
groot het is.

Aan boord bezit men allerlei gegevens over ha-
vens. Die werden geraadpleegd. Het bleek, dat het
met de technische hulpmiddelen der havens voor
Colombo niet al te best gesteld was: nergens een
dok, zoodat het herstellen onder water zou moeten
geschieden, wat groote bezwaren biedt. Er komt
nog bij, dat een duiker geen technisch gevormd
persoon is, zoodat hij g'eel op aanwijzingen moet
werken en goede controle op zijn arbeid onmogelijk
is! Draadloos werden inlichtingen gevraagd. Ook
werd er naar de directie der „Nederland“ geseind.
We stoomden langzaam op. Over het geval, dat
eerst druk besproken werd en waarover de prog-
nose uiteenliep van één week tot één maand, werd
aan boord weinig meer vernomen. Uiterlijk althans
berustte men.

We gaan naar Aden.

Na 'n paar dagen werd er besloten naar Aden te
stoomen. Het binnenkomen was moeilijk voor het
zeer diep liggende schip, maar het lukte. Er kwa-
men deskundigen aan boord om overleg te plegen.
Besloten werd om een paar honderd ton steenkool
te lossen, waardoor het schip een weinig minder

diep zou komen te liggen, zoodat de duiker gem-
kelij er zou kunnen werken. Schalken onder-
opvarenden opperden de onderstelling, dat dit
een doorgestoken kaart zou kunnen zijn; leven
laten leven, niet waar? Niet alleen in de zee
haaien, men kent ze ook op het land! Soedah!

De duiker komt.

De duiker kwam en daalde naar beneden
het cement, waarmede de „dobbelssteen“ (een
bus van ijzer waarop de 4 bladen bevestigd
omgeven wordt, nadat de moeren der bouten
de bladen vasthouden stevig aangezet zijn, los-
bikken. Intusschen werd er steenkool gelost, 't
niet al te vlug! Met het losbikken en lossen wa-
een paar dagen gemoeid. Niemand mocht aan
omdat in Aden de pest heerschte. Een tijdje
leden had men de inheemschen tegen pest in-
spotten of misschien ook wel getracht dit te do-
ik weet dat niet precies, en toen had bijna de
heele koeliebevolking het hazenpad gekozen! Wa-
Daarom hadden we zoo weinig koelies en gin-
werken in de steenkool zoo langzaam, veel en
langzamer dan men het kent van Port Said.

Rattenschilden beantwoorden niet aan het do-

De kabels waarmede de prauwen aan het sc-
waren gemeerd waren voorzien van rattenschil-
Stonden die touwen strak, dan beantwoordden
schilden aan het doel, maar waar ze meestal
gingen, lagen ze vaak rustig met hun rand op
kabels, zoodat ze goede bruggen vormden voor
verkeer van ratten tusschen „besmet“ en „niet
smet“! (In andere havens heb ik hetzelfde op-
merkt. Ik meen ergens gelezen te hebben, dat
voorgesteld is om die schilden, wier uitwerking
luisor is, voortaan maar weg te laten)!

De dagen verstrekten. 'k Mocht niet aan la-
wat me speet, omdat ik de bekende in de rok-
uitgehouden waterverzamelbakken zoo gaarne
gezien. Maar 't mocht niet, dus: berusten! Tal
schepen kwamen en gingen. 'n Vliegmaschine st-
af en toe op als er een mailschip kwam, de bem-
ning knapte het schip op — op een schip is al-
werk — het machinekamerpersoneel had de
den vol o.a. met het repareren der stoomkra-
die altijd zeer ruw behandeld worden, zoodat
afleiding genoeg was. Na een paar dagen blik-
was het cement verwijderd. Nu konden de moe-
worden losgedraaid. Dat moest gedaan wor-
door trekken aan ijzeren kabels via de kaaps-
ders op dek. Dit was heelemaal geen eenvo-
werk. 't Ging zoo: de duiker plaatste den sleutel
de moer (ik meen, dat zoo'n moer ± 18 c.M. de-
snede heeft!). Aan 't uiteinde van den sleutel
een kabel bevestigd, die zoodanig was geplaat-
dat men op de juiste manier kon trekken. Als
sleutel goed zat, gaf de duiker door aan een
te trekken een sein aan een man, die dit door-
pend vast hield. Het werd overgebracht aan
der stuurlieden, die in een bootje vlak bij dien
zat; deze gaf het door aan een stuurman, die
de reeling stond; deze bracht het weer over
den bootsman, die ten slotte de mannen aan
kaapstanders de noodige instructies gaf. Men
grijpt, dat dergelijk trekken zeer veel tijd
Na een paar dagen waren de 8 moeren van
blad los. Toen kon men trachten het blad te lich-

(Wordt vervolgd.)

Surinaamsche Veteranen,

door

C. K. KESLER.

Otium cum dignitate

Het is een nog onbesliste strijdvraag, of blan-
het in de tropen op den duur even goed kunnen
len, als negers en andere gekleurden. Vooral
betrekking tot Suriname wekt dat probleem in
laatste jaren weer belangstelling, nu van een
zijden pogingen aangewend worden, blanke
nisten voor den landbouw daarheen te voeren.
de zoo jammerlijk mislukte kolonisatie-proef
1845, thans beter voorbereid dan destijds, te
halen. Onverdeelde instemming vinden zulke pog-
gen in de kringen van deskundigen allerminst.
wilt tegenstanders staande houden, dat voor zwa-
arbeid, vooral in de open lucht, zooals de landbouw
noodig maakt, de blanke in de tropen niet gesch-
is, wijzen voorstanders met even groote over-

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
 Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
 SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
 KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
 ROEMEENSCH ORKEST
 UITSTEKENDE KEUKEN
 GERENOMMEERDE WIJNKELDER

HAARLEM

N.V. v. BASTEN's Woninginrichting

WAGENWEG 102 :: HAARLEM
 t.o. de Hazepaterslaan, Tel. 11159

Complete installatiën worden tevoren volledig begroot en opgegeven.

Al onze Meubelen, Tapijten, Stoffen, enz., worden onder schriftelijke garantie verkocht
 Levering geschiedt franco door het geheele land, met eigen auto's.

Alle artikelen in onze Show-rooms zijn geprijsd, zoodat iedere Cliënt zelf de prijzen kan zien.

AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

**CHRISTELIJK LYCEUM
 TE HAARLEM**

Gevestigd: EMMAKADE 43

Afdelingen GYMNASIUM,
 H.B.S. met 5-jarigen cursus en
 Economisch Litteraire H.B.S.

MODERN INGERICHTE SCHOOL
 PROGRAMMA op aanvraag bij den Rector
 Ir. W. VAN DORP

5400

TOKO BOGOR

SUEZKADE 122 a,b - DEN HAAG - TEL. 33472

AANGEKOMEN:

VERSCH INDISCH FRUIT,

o.a. POMPELMOES,
 SAWO-MANILLA
 en VERSCHE DJEROEKS

G. J. R. v. d. GAAG & ZOON
 GROENMARKT 27

TELEPH. No. 12512 DEN HAAG

DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5023

RADIO

Verlang van Uw radio-toestel onberispelijke weergave van spraak, zang en muziek.

Onze „B4” installatie voldoet in dit en in elk ander opzicht volkomen en kost U slechts f 130.— compleet.

PROEFTIJD TOEGESTAAN.

WONDEREN VAN TECHNIEK, enz., enz., stellen hooge eischen aan UW BEURS; ten aanzien van zuivere ontvangst betekenen al die „wonderen” niets. 5630

RADIO B.

Van-Alphenstraat 10, Den Haag, Telef. 73384

nauwkeuriger over de lotgevallen der Baliërs na hun dood. Het heet *Der Totenkull auf Bali*; Streckert und Schröder te Stuttgart hebben het boek uitgegeven. Men neigt naar de vraag of 't is bestemd voor ons Hollanders; want wat is er al over Bali geschreven! En wie over Bali schrijft slaat de lijkverbranding niet over. Wirz geeft dat toe in den eersten regel zijner inleiding, maar er ontbreekt toch iets, en de Duitschers hebben een technischen term voor dat ontbrekende: zusammenfassende Darstellung. Reizigers die over Bali schreven, en met verstand, want zij kenden de zeden der bevolking, de kaart des lands, verzuimden niet hun indruk ons mede te deelen, ook over den dooden-cultus, nadat zij één enkele lijkverbranding hadden bijgewoond. Ziedaar de fout, zegt Wirz, hun verhaal kan nooit erschöpfend zijn; blijkbaar vindt hij 't een aanbeveling indien een onderwerp erschöpfend wordt behandeld. Maar iets verder zegt hij ons, dat hijzelf, die tientallen verbrandingen zag, niet in staat is een bevredigende verklaring te geven der talrijke ceremoniën. Den armen leek wordt het zonderling te moede; ziehier een geleerde die herhaaldelijk op Bali is geweest, niet toekeek maar bestudeerde, ginds zocht, rondtaste, navraag deed, en met een kluitje in het riet werd gestuurd door de spitsvondigheid eens priesters.

En nog loopen de bezwaren niet ten einde. De eeredienst der dooden wordt op Bali en bij de Baliërs die op Lombok wonen niet volgens eenzelfde schema berecht; soms zijn er afwijkingen van belang in dorpen die in elkanders buurt liggen en wanneer men ten lange leste zekere behandeling voor regel aanziet dan dagen de uitzonderingen op in grooten getale. Dan de onderscheiding in kasten, die een verschil in lijkbezorging met zich brengt, maar daarmede raken we het fijnere van de zaak. Zij, die tevreden zijn met een eenvoudige beschrijving, kunnen volstaan met de mededeelingen in de Encyclopaedie (I, 123), die hier en daar een aantrekkelijke vaagheid hebben, uitstekend passend bij dooden op weg naar 't hiernamaals.

Door een uitgebreide verzameling foto's is de tekst toegelicht en behalve deze zijn er nog tien bladzijden met afbeeldingen van voorwerpen die te pas komen bij de zeer omslachtige verbrandingsplechtigheid eener persoonlijkheid met nakomelingen die de groote kosten kunnen betalen. Praal kost geld en het bladeren in de honderd platen geeft den lezer een goed denkbeeld van de versierde toestellen, torenhooge gevaarten soms, waaraan het geld wordt besteed, van de kisten vaak in den vorm van dieren waarin men de dooden neerlegt. De menschentypen op de platen zijn wel zeer verschillend. Wirz doet het ons opmerken, zeggende, dat men op Bali een bont mengsel aantreft van oude en nieuwe, later binnengedrongen elementen, evenwijdig loopend met de bonte somatische samenstelling van de bevolking des eilands. Van Eck zag reeds, dat Bali een eiland is met een groote, zoo goed als nergens in den Archipel voorkomende verscheidenheid van typen: wong Madjapahit en pursang Bali-aga, echte Hindoe-typen en menschen die op Papoea's gelijken, anderen die aan Bataks herinneren.

Reeds de inhouds-opgaf leert iets omtrent den gang van zaken. Het lijk van een Baliër moet te eenigertijd worden verbrand opdat de ziel ten hemel opstijge. Ontbreken de middelen, dan wordt de doode eerst begraven en de verbranding uitgesteld, soms jaren lang. De paragraaf Das Ausgraben der Gebeine beschrijft wat er voorafgaat aan de verbranding: 't stoffelijk overschot des overledenen wordt in de kist bovenop den hoogen toestel in pyramidevorm gezet; bij dit alles is veel drukte, passend bij de drukke versiering dezer toestellen met dierfiguren, gedrochten, enz., voorts met papieren en katoenen prullaria, gele, roode en blauwe, klatergoud, spiegeltjes in glimmende lijsten. Wanneer de lijkstap naar beneden is gelaten en naar den brandstapel gebracht, wordt al dit moois van het toestel afgegrist. Het decorum is ver te zoeken.

Dr. Wirz zal waarschijnlijk op dit overzicht heel wat hebben aan te merken. Wiens schuld is het? Hij vertelt omslachtig, gebruikt voortdurend onverstaalde Balische woorden, die misschien in den aanvang zijn verklaard, maar waarvan niemand de betekenis heeft onthouden. Een geleerd boek, niet in den gunstigsten zin van het woord.

JOH. F. SNELLEMAN.

ing op menschen, die lange jaren daarginds, zeker met minder intensief gearbeid hebben, dan dat er in Europa pleegt te geschieden.

De laatsten zullen daarbij kunnen vermelden enkele veteranen, die dezer dagen een welverdiende rust zullen gaan genieten, één, die 52 jaar, anderen, die meer dan 30 jaar in Suriname werkzaam waren. Het zijn de Directeur van de gevangenis in het fort Zeelandia, de heer F. Ricker en de heeren L. Schütz en P. Schmiedecke, beiden zendingen der Moravische Broedergemeente. Van alle drie kan met waarheid gezegd worden, dat zij geëerd hebben, zoolang het dag was.

Ricker, een Belg van afkomst, kwam in het laatste van 1875 als soldaat in de West op 25-jarigen leeftijd, ging 9 jaar daarna over bij de politie, waar hij het bracht tot den hoogsten rang, dien van Commissaris. Dat was geene sinecure; hij bekleedde die functie, toen op 12 Mei 1891 onder het bewind van den Gouverneur Jhr. Mr. M. A. de Savornin Loman gevaarlijke onlusten in Paramaribo uitbraken, bij gelegenheid van beraamde feestelijkheden ter herdenking van het 25-jarig bestaan der Coloniale Staten, met welke de Gouverneur op alles halve vriendschappelijke voet stond. Kort na die gebeurtenissen werd Ricker benoemd tot Directeur der gevangenis op Nieuw-Amsterdam en in 1902 zijn laatste functie, die van Directeur der gevangenis in het fort Zeelandia, die in deskundige handen, die der habitués, wel eens wordt aangegeven met den naam van „Villa Rivierzicht”. Dit ambt bekleedde hij ruim 26 jaar. Naast zijn eigen werk toonde Ricker steeds belangstelling voor allerlei andere zaken. Zoo maakte hij in het laatste van 1914, dus op 64-jarigen leeftijd, nog een reis naar Curaçao, om zich op de hoogte te stellen van vlechterij van hoeden van Carludovica-stroo, z.g. Panama-hoeden, welke men wilde trachten, werkverschaffing voor vrouwen en meisjes ook Suriname in te voeren. Na 52-jarigen tropen-waard is deze veteraan nu een welverdiende rust gaan genieten. In 1924 werden zijn verdiensten door de regering erkend, doordat hem de ridderorde van Oranje-Nassa werd verleend.

Ook de heeren L. Schütz en P. Schmiedecke vereren het bewijs, dat hard werken in de tropen kon worden volgehouden en hunne echtgenooten, die dat niet minder gedaan hebben, toonen, dat ook vrouwen dat kunnen. Beiden, lerimans, zendingen der Moravische Broedergemeente, hebben meer dan drie decennien, onvermoeid bijstaan door hunne echtgenooten, gearbeid aan het veld der gemeente. Het klinkt paradoxaal, maar het is het volkomen juist, wat enkele jaren geleden op een Zendingconferentie te Zeist door den bestijds met verlof hier vertoevende Gouverneur, Baron Van Heemstra werd uitgesproken: „Als de bevolking van Suriname voor het grootste deel toekomt, dan is dat voor niet het geringste deel van den invloed der Moravische lerimans te danken”. Inderdaad, hun invloed, vooral in de eerste jaren na de afschaffing der slavernij in 1863 op de werklouder was grooter, dan eenige andere. En, heeft kunnen waarnemen, hoe menschen van oudere generatie, zooals Bruder en Schwester Schütz en Bruder en Schwester Schmiedecke medewerkten met hunne zwarte en gekleurde gemeentelieden, die zal zich dien invloed kunnen verklaren, die zal bewondering gevoelen voor de wijze waarop oude, zieke nènè's bij persoonlijke bezoeken bemoedigd en getroost, het jonge geslacht door verzenning aan geregelden arbeid tot een ordelijk leven gebracht wordt.

Met hun drieën, Ricker, Schütz en Schmiedecke, zagen zij door hun langjarige werkzaamheid in de versterking het opschrift op de oude poort van vroegere huis van bewaring op den Heiligeweg te Amsterdam: „Straf is mijn hand, maar lieflijk is mijn gemoed”. De straffe hand had Ricker, die de misdissen der justitie rechtvaardig ten uitvoer bracht, het lieflijke gemoed de anderen, die, samen met hunne vrouwen, velen voor aanraking met de gevangenen wisten te behoeden, door waarschuwing en goede voorbeelden.

N.-Amstel, Mei 1928.

De Baliër na zijn dood.

Dr. Paul Wirz heeft weder een boek geschreven, maar niet over Nieuw Guinea, maar over Bali,

TENTOONSTELLING OOST- EN WEST-INDIE

VAN 11 JUNI TOT 28 JULI 1928

„ZYPENDAAL
ARNHEM.
11 JUNI TOT 28 JULI
TENTOONSTELLING
OOST & WEST
INDIE
1928.

Koopt bij voorkeur bij onderstaande
Adressen. Denkt ook om
„OUDE STAD

Hotel-Café-Rest. DE WATERBERG
(OPENLUCHTMUSEUM) 5600

Iederen Zondag Thé Dansante
SCHELMSCHEWEG 17 :: TELEF. 2030.
ARNHEM - EINDPUNT LIJN 5 - J. B. PRIMUS

Mrs. M. ORMOND

82 Rijnstraat - ARNHEM - Telefoon 2152

Ladies' Tailoring and Dressmaking

Altijd in voorraad de nieuwste modellen

Middag- en Avond-Japonnen, Costumes, Mantels, etc.

MATIGE PRIJZEN 5596

MELKINRICHTING

„MELBO”

KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

UW ADRES voor het ONTVLEKKEN,

PERSEN, STOOMEN en VERVEN, is: 5578

G. DE BLAAUW - ARNHEM

HOMMELSCHWEG 81 - MANEGESTRAAT 13

Telefoon 3077

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm

H. W. MIDDELBEEK, Opticiën

HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

A. M. SMIT & ZN.

Heerenhoeden - Modes

BAKKERSTR. 53 - ARNHEM

IN HET CENTR. DER STAD. GEEN FILIALEN

Huishoudelijke ARTIKELEN

JOHAN WILLEMS

ARNHEM 5613

Magazijnen: Spijkerlaan 46, Telefoon 865.

„De Sphinx”, Hommelstr. 38-40, Tel. 1136.

Steenstraat 66 A-B - Telefoon 362.

„De Porselein Winkel”, Kortestraat 17-18, Telefoon 1286.

Het goede adres in Arnhem
voor alles op 't gebied van
Huishoudelijke Artikelen

Wij verzenden naar Oost- en West-Indië onder garantie.
Aanbevolen adres voor Oost en West.
Vele tevredenheidsbetuigingen van Indische families.

PLATTE GOUDEN HEERENHORLOGES
Uiterst fijne DAMES POLSHORLOGES
REISHORLOGES 5587

De naam **ALPINA** waarborgt U kwa'titeit

F. G. HAAS & Zn. - Horlogemakers
BAKKERSTRAAT 42 - TEL. 1511 - ARNHEM

MANEGE J. VAN DEN EIJNDEN

ARNHEM

RIJPAARDEN TE HUUR

Rijles voor leden van de Manege per uur f 3.—, abonne-
ment 20 lessen f 55.—. Voor niet-leden: buitenrijden,
het 1e uur f 4.—, volgende uren f 3.—. Les in de manege
f 4.— per uur. Lidmaatschap f 25.—. 5561

HANDEL IN LUXE RIJ- EN RIJTUIGPAARDEN

— FOTO —
ARTIKELEN **Capi**

N. KRAMER - KL. OORD 2 - ARNHEM

KUNSTNIJVERHEIDSHUIS
DIE OLDE MUNTE

BAKKERSTR. 56a, ARNHEM - TEL. 294

KUNSTAARDEWERK - RAM
GLASWERK - LEERDAM
'EEFWERK - DE INSLAG
TIN - BRONS - LEERWERK
SCHEMERLAMPEN - GRAFISCHE KUNST

HOTEL BELLEVUE (Nieuw)

ARNHEM :: TELEFOON 128
Gelegen over het Park ZIJPENDAAL en Sonsbeek
(TENTOONSTELLING). Kamers met volledig Pers
Restaurant van 5-7 uur.

5537

CONSTANT MEIJER

F. HOLLAAR - ARNHEM

SCHOENFABRIEK:

SPECIALITEIT MAATWERK

Gaarne nemen wij maten in ons archief op voor
families, welke naar Indië vertrekken; groot
ervaring op dit gebied. 5589

SCHOENWINKEL:

„Betere” binnen- en buitenlandse merken
CHAUSSURES BALLY, K. BOOTS & SHOES

VOETVERZORGING:

Dr. SCHOLL's Foot Service

Rijnstraat 34 - Grote Oord - Varkenstraat

RADEMAKERS

BAKKERSTRAAT 61 b-c - Tel. 2631 - ARNHEM

Speciaal Huis voor Fijne Heerenkleeding

— tegen zeer laag gestelde prijzen —

Leveranciers van verschillende Indische families in
om Arnhem. — Steeds een keur van de beste Engels
stoffen. — Coupeursbezoek op aanvraag.

RIETEN MEUBELEN

H. F. SCHMIDT

BAKKERSTRAAT 24

ARNHEM :: TEL. 153

TEEKENINGEN OP AANVRAAG

VELE INDISCHE
DANKBETUIGINGEN

Zee- en Riviervischhandel L. WIGGERS

Wielakkerstr. 31, Arnhem, Tel. 450, Opgericht 18

1640 Uitsluitend eerste kwaliteit verse

GEROOKTE, GEDROOGDE EN

GEZOUTEN VISCHWAREN

AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

FIRMA WAGNER

RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGERIJ

SPECIALITEIT FIJNE VLEESCHWAREN

ARNHEM

JANSSTRAAT 31 :: TELEF. 47

BOULEVARD-GARAGE

PRINSESSESTRAAT

TELEFOON 1939 - ARNHEM

Vert. OVERLAND-WHIPPET

WILLYS-KNIGHT Automobiele

LUXE VERHUUR

TENTOONSTELLING „OOST- EN WEST-INDIE

Wij deelen mede dat onze

Voorjaars-Collectie

gereed is en noodigen beleefd uit tot een bezoek

Fa. Wed. Kamerbeek, Mej. T. Snoek

BAKKERSTRAAT 3, t.o. Nationaal - ARNHEM

J. VAN WOERDEN

ROGGESTR. 42 - Int. Tel. 367 - ARNHEM

SPECIAAL ADRES voor PRIMA ROOMBOTER en Fijne HOLLANDSCHE KAASSOORTEN zoowel jong, belegen als oud - En gros - En detail

1ste KLAS HUIS IN

LINGERIE en TRICOTAGE

STEYGER-ROME - ROGGESTRAAT 16
ARNHEM TELEFOON 1509

Familie-Pension „PARKOORD”

APELDOORNSCHESTR. 14 - ARNHEM

Telefoon 2620

Gelegen in de onmiddellijke nabijheid van Park „Sonsbeek” en het Velperplein. Frissche Kamers. Uitstekende Keuken. Badkamer. C. A. S. LINTHOUT

J. W. BAARD - ARNHEM

GLAZENWASSCHERIJ EN SCHOONMAAKBEDRIJF

Fabriek van: MARKIEZEN,

ZONNESCHERMEN

JALOEZIEEN en ROLLUIKEN

WESTERVOORTSCHEDIJK 105-106 - TELEF. 1342

ELECTRO-RADIO

HOMMELSCHWEG 181-183 :: ARNHEM

Aanleg en Onderhoud van ELECTRISCHE INSTALLATIES, RADIO-TOESTELLEN en ONDERDEELLEN :: Tel. 1231

BEZOEKT CABARET-DANCING

ARNHEM
STEENSTR. 107 **MODERN** TELEFOON 976

Optreden van Eerste Rangs Specialiteiten

Elken Vrijdag nieuw Cabaret-Programma

Jazzband-Orkest :: Fijne Parketvloeren

Zadel- en Koffermakerij

5649

J. B. PAS Jr. - ARNHEM

Bloemstraat 70

Levering van alle soorten Hut- en Mailkoffers. Reparatie-inrichting.

Aanbevolen voor de Vereeniging „Oost en West”.

Van Week tot Week.

Dinsdag 22 tot Maandag 28 Mei.

Het Nederl. Indon. Verbond op de I.T.A. Het Nederlandsch Indonesisch Verbond heeft besloten, zijn eerste driejaarlijksche congres te houden op de Indische tentoonstelling te Arnhem en wel in de tweede helft van Juli. Aan het congres zal dan een excursie van de leden naar de tentoonstelling zijn verbonden.

Tijdens het congres, dat ook voor niet-leden van het Verbond toegankelijk zal worden gesteld, zullen de Indonesische leden een Indonesischen kunstavond geven van authentieke Wajangdansen.

De te behandelen congresonderwerpen zijn: De Indonesiër in Nederland; de Nederlander in Indonesië; nadere beschouwingen over de beginselen van het Nederlandsch Indonesisch Verbond.

Emigratie van Javanen. Batavia, 22 Mei. (Aneta).¹⁾ Voorbereidende maatregelen zijn getroffen om, zoo mogelijk, einde Juni 900 contractanten naar Suriname te zenden. Met de emigratie naar de buitengewesten is het dit jaar slecht gesteld. Het tekort voor Sumatra is voor 1928 reeds opgelopen tot 70.000 man. De achteruitgang is over de geheele linie voor de buitengewesten te merken.

De Gouverneur-Generaal in de Vorstenlanden. De Landvoogd is, vergezeld van zijne echtgenote en gevolg, den 22en Mei naar de Vorstenlanden vertrokken: Zijne Exc. werd zoowel in Solo als Jogja met veel enthousiasme en eerbetoon ontvangen.

Onderscheidingen. Batavia, 22 Mei. (Aneta). De Fransche regeering heeft benoemd tot commandeur in de orde van het Legioen van Eer het lid van den Raad van Ned.-Indië, den heer Ch. J. I. M. Welter en tot officieren den rector-magnificus van de rechtsfaculteit te Batavia prof. A. H. M. J. Van Kan en den generaal-majoor W. Lasonder.

Vermeulen †. Cheribon, 25 Mei. (Aneta). De directeur van de M.U.L.O.-school alhier, de heer Vermeulen, is plotseling overleden.

Assistent-resident W. Roos. Buitenzorg, 23 Mei. (Aneta). Benoemd is tot assistent-resident bij den Algemeenen Bestuursdienst in de Molukken de controleur der eerste kl. W. Roos.

Zending en Missie op Nieuw-Guinea. Batavia, 24 Mei. (Aneta). Naar het Bat. Nieuwsblad vernemt, zal aan het in Juli te Ambon te houden overleg tusschen de Missie en de Zending over een scheidinglijn tusschen de invloedsfeeren op Nieuw-Guinea worden deelgenomen door mon-

¹⁾ De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan „N.R. Ct.”

seigneur Nuyens en den zendingsconsul dr. N. A. C. Slotemaker de Bruine.

Rotterdamsche Lloyd Rapide. Ingaande Donderdag 21 Juni a.s. zal ten behoeve van reizigers, die van Marseille met de booten der Rotterdamsche Lloyd moeten vertrekken, van Den Haag naar Marseille een speciale trein worden ingelegd.

Deze trein zal van Den Haag vertrekken precies 12 uur 's middags en te Marseille aan de aanlegplaats van de booten der Rotterdamsche Lloyd aankomen den volgenden dag te 10 uur v.m.

Het vertrek van dezen trein is zoodanig gesteld, dat reizigers uit alle deelen des lands nog tijdig te 's-Gravenhage of Roosendaal dezen trein kunnen bereiken.

Met dezen trein zal ook de Indische post worden vervoerd, hetgeen een belangrijke versnelling voor het postverkeer beteekent.

Vulkanisch Indië. De Krakatau heeft den 20en Mei weder een zeer sterke eruptie te zien gegeven, naast 5 erupties van de gewone sterkte. Den 21en werden 450 erupties waargenomen. — In het Langsarsche (Sum. Oostkust) zijn den 20en dezer een reeks aardschokken geconstateerd. (Aneta).

Interneering van communisten. Batavia, 26 Mei. (Aneta). Het interneeringsbesluit is geteekend voor 92 communisten, afkomstig uit het Bataviasche, het Pekalongansche, het Solosche en het Bantamsche.

L. P. van Leeuwen. Batavia, 26 Mei. (Aneta). De heer L. P. van Leeuwen is benoemd tot hoofd van het dienstvak van de administratie der P. T. T.

Radiografische gemeenschap. Bandoeng, 26 Mei. (Aneta). De radiodienst deelt mede, dat op 24 Mei het voor de eerste maal gelukt is door middel van de kortegolf gedurende 24 uur onafgebroken in rechtstreeksche radiografische gemeenschap met Nederland te blijven.

Bevorderd. Bandoeng, 26 Mei. (Aneta). Tot luitenant-kolonel zijn bevorderd de majoors der infanterie D. A. M. Q. Boeije, te Meester-Cornelis en G. P. Hoekman en G. Minderman, beiden te Bandoeng.

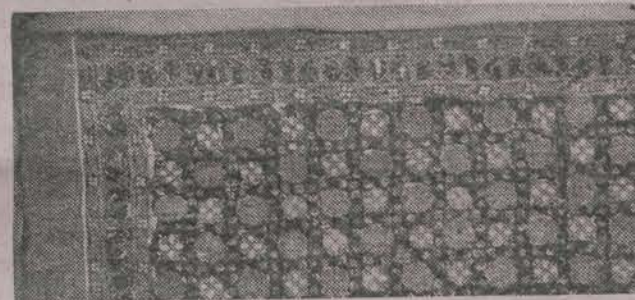
Univ. examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht Mr. A. Jansen. — Taalkundig cand. ex. Indologie de hr. N. C. Beudeker.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Batik van Djambi.

Op het artikel door den heer B. M. Goslings, conservator aan het „Koloniaal Instituut” te Amsterdam, reeds in October 1927 geschreven en opgenomen in Aflevering 9 van het maandblad „Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw”, Januari j.l., waarop wij dezerzijds reeds eerder de aandacht

vestigden, willen wij thans nog eens terugkomen, nu wij onlangs een viertal batiks onder de oogen kregen, uit diezelfde streek afkomstig. De familie Metzer te 's-Gravenhage heeft deze doeken n.l.

eenige jaren geleden gekregen van zijn zuster, die destijds in Djambi woonde en ze toen van een Indisch vorst aldaar ten geschenke had ontvangen, als iets zeer zeldzaams en kostbaars.

Eén dezer batiks gelijkt precies op de in bovengenoemd tijdschrift door den heer Goslings — meest fotografische afbeeldingen — beschreven slendang, thans eigendom van „Het Koloniaal Instituut”, welke wij ook het voorrecht hadden van nabij te zien en te bewonderen. Bedoelde slendang van de familie Metzer heeft dezelfde „mat gouden kleur op een prachtig donkerblauwen ondergrond”, hetzelfde „rechthoekige middenveld met gebloemde randgedeelten aan alle zijden”, dezelfde „ruit in het gebloemde middenveld, herinneren aan de effenkleurige ruit in een Javaansche kain-kembangan”, waarin ook te midden van een dicht uitgespreid blad-ornament telkens, om een bloemrozet heen, „het dubbel lar-figuur uit het Javaansche sawatpatroon” zich vertoont. Men ziet dezelfde „donkerbruine marmering van het patroon op tal van plaatsen met meestal slechts zeer gering oppervlak” en aan beide korte zijden dezer slendang treft men ook denzelfden „pengada-rand” aan, alleen ontbreken in de vier hoeken van het middenveld de palmetfiguren, welke „op Palembangsehen en zoo indirect ook op Britsch-Indischen invloed” zouden wijzen. De drie andere batiks van de familie Metzer dragen wél hetzelfde karakter, doch maken een geheel ander effect, doordat zij driekleurig zijn: blauw, rood en roomgeel. Twee er van zijn slendangs, waarvan de eene, hierboven fotografisch gedeeltelijk weergegeven, een donkerblauwen ondergrond heeft in het middenveld, dat regelmatig bezaaid is met rood-gekleurde, grotere en kleinere bloemrozetten, waarop heurtelings teekeningen, kruisjes, stippen en koffiëboonvormige figuurtjes in roomkleur zijn uitgespaard. De rand aan de vier zijden der slendang heeft echter een rood fond, waarop slingers met kleine bloem- en blad-motieven, alsook de in banden verdeelde lijnen roomkleurige uitsparingen vertoonen, terwijl op den middenband paarsgewijze kleine niervormige figuren zijn aangebracht in donkerblauw met een lichte stippelijntje in het midden.

Zouden deze doeken werkelijk eerst als z.g. kain-

WEIMARSTRAAT 119 (tuss. Regentessepl. en Beeklaan)

MANUFACTUREN, LINGERIEEN, KOUSEN,
SOKKEN, ENZ. - BABY-ARTIKELEN

HET VERTROUWDE ADRES VOOR REPATRIEERENDEN

5482

Aanbevelend, L. A. KWANTEN

bangbangan behandeld zijn, dus steenrood geverfd, na de met was aangebrachte bedekkingen der oorspronkelijke roomkleur, en daarna alles met was bedekt zijn, wat niet blauwgekleurd moest worden, dan is deze laatste bewerking zeer slordig geschied, want bijna nergens sluiten de kleuren volkomen aan elkander: het blauw gaat telkens over rood bedoelde gedeelten heen of laat roomkleurige stukken open, welke bedekt hadden moeten zijn. Dit geeft het geheel, bij nauwkeurige beschouwing, een grof aanzien, evenals de vele ader-achtige blauwe vlekken op de randen van het doek, (als gevolg van het barsten der waslaag op die plaatsen?) Eigenaardig is ook, dat — zooals duidelijk op de foto te zien is, — het middenveld niet regelmatig door de randen afgesloten wordt, de bloemrozetten op zeer ongelijke afstand van den rand staan, dezen soms raken of slechts voor een deel er op komen, hetgeen zou doen veronderstellen, dat zij door middel van stempels op het doek zijn aangebracht nadat daarop eerst de randen waren aangebracht, zulks te meer daar deze fouten niet aan vóór- en achterzijde van het doek precies op dezelfde plaats te vinden zijn, evenmin als de figuren elkander aan beide zijden altijd volkomen dekken.

Bij de tweede slendang, met veel kleinere bloemen en bladmotieven, zijn dezelfde fouten minder in het oog springend, ook heeft de ondergrond van het middenveld, evenals de randafscheidingslijnen, meer een zeer donker bruine kleur, (wellicht doordat het blauw over het steenrood geverfd is?) terwijl de kleinere plekken op de bloemrozetten zuiver indigo-blauw zijn, doch ook zeer onregelmatig, telkens roomkleurige randen openlatend. Toch maakt het geheel een bijzonder fraai en fijn effect.

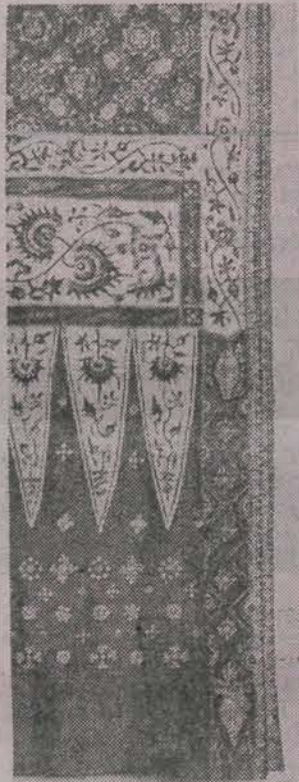
Zoo ook de vierde doek, welke hiernaast deeltelijk gefotografeerd weergegeven is en den vorm heeft van een nog niet dichtgenaaid Javaansche sarong. Langs de beide lange zijden loopen afsluitranden, terwijl aan de beide korte kanten het typische toempal-kapala-motief is aangebracht, in kleur en figuratie. Op de eene helft hebben, zooals op de nevenstaande foto duidelijk te zien is, toempals en banden een lichten ondergrond, bezaaid met de bekende stipjes, aan batikwerk uit Lassem eigen — verkregen door het met een speld doorprikken van de waslaag — terwijl bij die van den anderen kant, waar de steenroode ondergrond doorloopt, de toempals en randen omlijst zijn met lichte, gaderde lijnen en gevuld een luchtig, licht krul-, ranken- en bloemmotief, waarbij hier en daar indigo-blauw, is aangebracht.

Ook deze doek draagt een fijn voornaam cachet en zal wel deel uitgemaakt hebben eener vorstelijke feestkleedij, hetgeen bevestiging vindt in een paar hoofddoeken van hetzelfde karakter, in het bezit van Mevrouw Moojen te Amsterdam, waarvan de een rond-om van een breeden prada-rand is voorzien. Het middenveld van dezen hoofddoek heeft een donkerblauwen achtergrond, bezaaid met steen-roode, groote en kleine bloem- en bladmotieven, afgewisseld door lar-figuurtjes.

Naar aanleiding van een dergelijken hoofddoek, hangend in de Indian Gallery van het Victoria and Albert Museum te Londen, welke uit Negeri Sembilan afkomstig is, meent Mevr. Moojen, dat hare beide doeken ook van daar zouden zijn. Op het Engelsche Museum-etiquette staat vermeld, dat die doek door middel van koperen stempels is vervaardigd (getijpt dus) en dat daarna met houten stempeltjes lijnstof er op is gebracht, waar het goudblad moest vastkleven.¹⁾

¹⁾ De Engelsche tekst luidt: Printed by copperstamps; indigo-dyeing; patches of manganese(?) have been applied over this pattern. An over-pattern has been printed from woodblocks, smeared with gum, the impress being then covered with goldleaf.

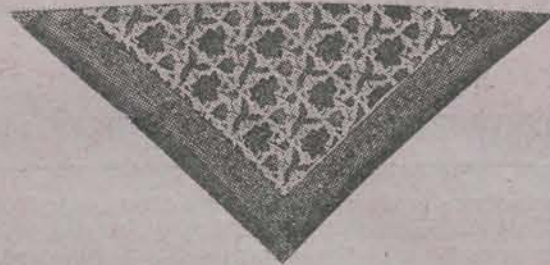
Negeri Sembilan in the Southern Malay States.

De prada op den doek van Mevr. Moojen is dan ook vrij grof, lijkt niet op het fijne verguldsel, zooals dat op Java geschiedt door zorgvuldig omtrekken der teekeningen, met een in kleefstof gedrenkt haarpenseeltje, waarna het met bladgoud bestoven wordt.

De tweede hoofddoek van Mevr. Moojen, waarvan de gefotografeerde helft — diagonaalsgewijze gevouwen — als sluitstuk hier is weergegeven, vertoont een licht middenveld met lassem-stipjes en zeer fraaie bloem- en bladranken, evenals de fijn uitgevoerde, omlijstende rand, met pengada steenrood gekleurd. Bij nauwkeurige beschouwing ziet men op het lichte middenveld blauwe strepen, die regelmatige vierkanten vormen, hetgeen het gebruik van groote stempels doet veronderstellen.

Hoe dan ook, het zijn in elk geval mooie doeken, waarvan het wel de moeite waard is, meer bijzonderheden omtrent herkomst, vervaardiging enz. te vernemen.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Indische Staatsinrichting.

Sedert 1 Jan. 1926 leven wij onder de wet op de staatsinrichting van Ned-Indië (afgekort I.S.), welke wet werd uitgevaardigd ter voldoening aan art. 61 van de in 1922 veranderde Nederlandsche grondwet (Soer. Hbl. 14/4, Mr. Heslinga). Men heeft het bestaande Regeeringsreglement (Rr.) veranderd, zoodat deze wet onder een gewijzigden naam voor ons behouden gebleven is. Formeel is veel anders geworden; de veranderingen bepalen zich hoofdzakelijk tot dat deel van het staatsrecht, hetwelk op de wetgeving en het bestuur betrekking heeft, terwijl al hetgeen daarmede niet direct te maken heeft, vrijwel ongewijzigd is gebleven. Desniettenstaande zijn de aangebrachte hervormingen ingrijpend.

De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van vier jaren verkozen of benoemd. De Volksraad is echter te log en zijn leden wonen te verspreid, om den dagelijks terugkerenden arbeid naar behooren te kunnen verrichten. Daarom wordt er door en uit den Volksraad benoemd een College van Gedelegeerden, bestaande uit den voorzitter van den Volksraad als lid, tevens voorzitter, benevens 20 leden. Op het College zijn overgedragen de bevoegdheden van wetgevend aard, die de Volksraad moet uitoefenen. In de Indische wetgeving is het begrip algemeene verordening gehandhaafd; alleen wordt er nu onder verstaan: 1°. wetten; 2°. algemeene maatregelen van bestuur; 3°. ordonnanties. Deze komen thans tot stand door samenwerking van G.G. plus Volksraad, den Raad van Indië gehoord; 4°. regeeringsverordeningen. Deze komen tot stand door den G.G. na ingewonnen advies van den Volksraad. De wetten en algemeene maatregelen van bestuur kunnen nu niet meer zoo maar van uit Nederland, zonder dat Indië gehoord is, tot stand komen. Grondwettelijk is voorgeschreven dat „het vertegenwoordigend lichaam van het betrokken gebied” (i.e. de Volksraad) moet worden gehoord. Het eindoordeel ten opzichte van de Indische begroting is bij de Staten-Generaal blijven berusten. Het zwaartepunt in zake wetgeving en budget-recht heeft zich van Nederland naar Ned-Indië verplaatst. Absoluut autonoom is Indië niet; de eindmacht bij budget-recht en wetgeving (schorsings- en vernietigingsmacht van in Indië vastgestelde ordonnanties) berust nog in Nederland, maar de uitoefening ervan is zoo ingewikkeld en bezwaarlijk, dat in normale omstandigheden Indië wel geheel vrijgelaten zal worden en zelfstan-

dig zijn wetgeving zal kunnen tot stand brengen en aanvullen.

De bestuurshervorming is niet gebracht door de nieuwe staatsinrichting; reeds in het Regeeringsreglement waren de betreffende artikelen opgenomen, die zonder verandering in de nieuwe wet zijn overgenomen. De bestuurshervorming heeft twee zijden: een administratieve- en een decentralisatie-zijde. Krachtens de eerste wordt Indië in gouvernementen verdeeld en elk gouvernement in residenties, die veel kleiner zijn dan de vroegere. De verdeling in regentschappen blijft bestaan. Krachtens de tweede worden ingesteld provincieën met provinciale raad, waaruit weer een College van Gedeputeerden gekozen wordt voor het dagelijks bestuur in de provincie. In de provincie en daaraan gesubordineerd bevinden zich autonome regentschappen (te onderscheiden van de administratieve regentschappen) met regentschapsraad, daarnaast en wellicht daarmee gecoördineerd de zoogenaamde stadsgemeenten, met gemeenteraad, burgemeester en wethouders. Een en ander bevindt zich nog in overgangstoestand. Nog slechts één provincie is ingesteld. De verhouding tusschen regentschapsraad en gemeenteraad enerzijds en provincie anderzijds schijnt nog beter geregeld te moeten worden.

Mr. Heslinga eindigt met het woord van prof. Nederburgh: „Volkomen bevredigd heeft de wet op de staatsinrichting niemand; volgens den een schreef zij te snel, volgens den ander nagenoeg niet vooruit. Beide grieven zijn echter overdreven. De nieuwe wet, met spoed tot stand gekomen, verroft van volmaakt, kan, met goeden wil en tact van alle zijden, Indië gezonden vooruitgang brengen.”

Wij vestigen de aandacht op De Loc. (16/4 „Colijn”; 17/4 „Wat ontbreekt”; 18/4 „Verwarring”; 19/4 „Koloniale Zaken in Nederland”; 21/4 „Noto Soeroto's denkbeelden”), het Soer. Hbl. (18/4 „Frankrijk als koloniale mogendheid”, „Het Indische Kampen”; 19/4 „Aanspraak of pretentie?”), de Java-Bode (19/4 „Tweeërlei keuze”), de Deli Crt. (24/4 „Reeds beslist?”; 23/4 „Voor den slag”) en het Bat. Nwsbl. (21/4, 3de bl. „Britsch-Indië”).

Het Kon. Bat. Genootschap.

Het Kon. Bataviaasch Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen bestond op 24 April 1928 150 jaar (Bat. Nwsbl. 24/4 en Java-Bode, 23 en 24/4). Het Genootschap heeft zich, om zijn bibliotheek en de museumverzamelingen, niet minder om de wetenschappelijke uitgaven, een vaste plaats weten te verwerven, een contact naar alle zijden, dat zich met de voortschrijdende ontwikkeling in Indië steeds zal uitbreiden; zoodat het Bat. Genootschap steeds meer en hechter zich zal inleven in de Indische gemeenschap. En zeker draagt daartoe in niet geringe mate bij de vestiging van reeds twee hoogeschole te Batavia, welke de behoefte aan een goed georganiseerde en uitgebreide bibliotheek reëler maken. De studie van het recht en die der geneeskunde — straks hopen we ook een litteraire faculteit te bezitten — behoeven, als onmisbare bron, een welvoorzienige bibliotheek, zij het ten deele vak- en studie-literatuur, daarnaast toch ook kennis van algemeenen aard, welke uit de boeken te vergaderen is. Met de toenemende ontwikkeling zal het Museum en zijn verzamelingen het centrum worden van een steeds grooter kring van belangstellenden; ook de politieke opleving draagt daartoe ongetwijfeld bij. Behalve aan het Europeesche deel der bevolking is hierbij ook gedacht aan de andere bevolkingsgroepen. Wie, speciaal op Zondagen, het museum bezoekt, zal steeds getroffen worden door de groote drukte, veroorzaakt door het bezoek van Inlanders.

Het 10de Suikercongres. Semboro.

Het Soer. Hbl. (16 t/m. 20/4) en De Loc. (21 en 23/4, blz. 51 en 4) geven een verslag van het op 16 April te Soerabaja gehouden 10de Suikercongres. Het is 17 jaren geleden dat het 9de suikercongres, uiteraard eveneens te Soerabaja, werd gehouden. De groote beteekenis van het congres is, afgescheiden van de wetenschappelijke waarde, vooral gelegen in de samenbrenging van honderden mannen der practijk, die leidende functies in de cultuur bekleeden en te Soerabaja persoonlijk kennis konden maken, of hernieuwen, met de mannen der wetenschap en ook met hunne collega's. Bij de steeds grootere uitbreiding der suikercultuur, bij hare voortdurend hogere perfectioneering, de verscherping van allerlei factoren welke de vraag beheerschen: hoe uit grond, uit riet, uit sap, uit alles, de volle honderd procent kan worden gehaald, is allicht te constateeren eene neiging tot groepsvorming: de mannen der wetenschap en die der practijk. Het persoonlijk contact en het aansnijden der meest domineerende kwesties, brengen de werkers op verschillend gebied naar elkander toe, vervagen de grenzen tusschen practijk en theorie, openen den weg voor meer algemeene, bredere begrippen dan in streng eigen kring plegen te worden gekweekt. Vooral hierom is een suikercongres voor deze cultuur eene gebeurtenis van beteekenis.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Het Nederlandsche Java-Instituut.¹⁾

Verschenen is Mededeeling No. 2 van het Nederlandsche Java-Instituut, met den volgenden inhoud: De papierfabriek te Padalarang (eene reëctificatie). — Reorganisatie van de statistiek der in- en uitvoeren van Java en Madoera. — Java's welvaart, 1927 vergeleken met 1926. — Naar aanleiding van het Bantam-rapport over de onlusten van November 1926. Deze bijdragen zijn alle geschreven door den archivaris, den heer C. Lekkerkerker. Men heeft wel eens de onderstelling uitgesproken dat het overbodig werk zou zijn en versnippering van krachten, om naast het bestaande Java-Instituut te Weltevreden nog een dergelijk Instituut hier te lande op te richten. Doch ook blijkens den bovenvermelde inhoud is zulks geenszins het geval. Het Ind. Java-Instituut beweegt zich n.l. op gansch ander terrein; het door dat lichaam sedert 1921 uitgegeven tijdschrift „Djawa" behandelt nimmer economische onderwerpen, doch legt zich toe op de geschiedenis, de inheemsche cultuur, de ethnographie, de kunst, enz. van het eiland Java. Beide Instituten vullen elkander dus als het ware aan.

De Indische Mercur.

No. 21 (23 Mei). Verlaging van het invoerrecht op ruwe suiker in Groot Britannië, door Dr. H. C. Prinsen Geerlig. — Bulletin of the Netherlands East-Indian Volcanological Survey, besproken door Dr. G. L. L. Kemmerling. — Opening der afdeling Suriname van het Koloniaal Instituut. — De buitenslandse handel van Java en Madoera gedurende 1927. — Kultuurberichten. — Kleine Mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zómede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned-Indië

Hoofdzakelijke inhoud van No. 42 (14 April '28). De Landbouw-voorlichtingsdienst ter Sumatra's Westkust. — Wenken voor het meer loonend maken der rubbercultuur. — Rubber-bestrating. Een fata morgana? — De jaarrede van den voorzitter der Handelsvereniging te Medan. — De opheffing der rubber-restrictie.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 8 (16 April '28). Het gebruik van stikstof uit de lucht door groene planten, door G. Truffant en N. Bezssonoff. — Oorzaken van rasverschillen onzer cultuurgewassen, door H. J. Frankena. — De nieuwe onzekerheid over het lot der Poenale Sanctie in Indië, enz., door Prof. Mr. F. J. H. Cowan (slot). — Energiebronnen, door Dr. Ir. W. C. Beekman.

Indisch Militair Tijdschrift.

Afl. 4 van jaarg. '28 bevat o.a.: De werkkring van den officier in de Buitengewesten, door A. C. d. B. — Een tactische reglementstudie betreffende het bataljon, door A. v. d. Water. — Gesprekken over tactiek (vervolg), door C. D. Lagerwerff. — De bevelvoering over kleinere afdelingen in het gevecht, door D. J. W. Hagemann. — Een nieuwe organisatie van de infanterie-sectie? door F. Kroon en M. H. du Croo.

De Tropische Natuur.

Inhoud der April-afl. De druipsteengrotten van Padang Bindoe, door L. Coomans de Ruiter (met ill.). — De brandharen van de jeukboon (Macuna pruriens), door L. van der Pijl (met ill.). — Een lastige steekvlieg (Chrysops spec.), door C. J. Louwerens (met ill.). — Korte mededeelingen.

Verslag omtrent de eigen pensioenfondsen voor de Indische landsdienaren over het jaar 1926. (s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Prauwvaart van Pasar Ikan via Poeloe Tidoeng naar Bantam in een 25 pikoel-prauwtje, door G. G. van der Kop. Met ill. (Onze Aarde, Mei '28).

Balata, door Fr. Oudschans Dentz. (Tijdschr. voor Economische Geographie, 15 Mei '28).

Leerboek der geschiedenis van Nederlandsch Oost-Indië, door A. J. Eijkman en Dr. F. W. Stapel. Vijfde druk, opnieuw bewerkt door Dr. F. W. Stapel. Met kaartjes. (Groningen, J. B. Wolters).

Het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen 1778—1928. (De Indische Post, 21 April '28).

Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 1927. Deel I (Java en Madoera). [Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 56]. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

¹⁾ Wegens plaatsgebrek is deze rubriek in dit Nr. sterk bekort.

graaff, die het geluk heeft gehad een reden te hebben gevonden om regeering en volk van elkaar te scheiden. En wel in de rede op het congres over de verhouding van de regeering tot den godsdienst, waarbij de spreker er op wees dat de Inlanders met hun belastinggeld de regeering in staat stellen subsidie te verleenen aan de Christelijke kerk, die den Islam bestrijdt en het beter zou zijn dat dit geld werd besteed aan socialen arbeid voor het volk en steun aan den Islam. Nu is de heer Zentgraaff zelf wel tegen het steunen van de kerk, maar hij is van meening dat, nu men er een politieke kwestie van maakt, de regeering de beslissing over 't rapport tot scheiding van kerk en staat juist nog maar een jaartje moet aanhouden, omdat de vereeniging Moehammadiah zich op economisch terrein begeeft en het in het belang van een deel der kapitalisten is dat de Inlander arm blijft. Schrijver acht zich niet bekwaam genoeg de regeering in deze advies te geven, maar als de bevelen van de Z.-groep door de regeering worden opgevolgd, zullen z.i. de tegenstellingen verscherpt worden in stede van het tegenovergestelde, wat de regeering wenscht.

Europeaan en Inlander.

Naar aanleiding van het bericht in „de Locomotief" over het verzoek van de Europeesche commiezen en klerken van het station Kroja om overplaatting, alleen maar omdat daar een Inlandsche chef aan het hoofd staat, herinnert een schrijver in het hoofdartikel van het nummer van 20 Maart der *Bintang Timoer* ironisch aan de samenwerking die de heer Notosoeroto beoogt tusschen Inlander en Europeaan en welke samenwerking door vele Indonesiërs niet mogelijk wordt gevonden waar de een als baas optreedt en de ander als knecht.

Verder wijst schrijver op het geval te Koeningan, waar een Europeesche onderwijzeres ten leste ontslag gevraagd heeft omdat zij onder een Inlandsch hoofd der school moest staan. Ook herinnert hij aan het protest van de Schoolcommissie te Tandjoeng Poera indertijd, tegen de benoeming van den heer Alim tot hoofd der H. I. S. aldaar, om dan de vraag te stellen: Welke beslissing zal er thans door de bevoegde autoriteit genomen worden op het verzoek van het Europeesche personeel te Kroja? Zal daaraan gevolg gegeven worden? Zoo ja, dan dient men ten deze consequent te zijn, door alle Europeesche ondergeschikten van de heeren Soewandi, Loekman, Djadaningrat en Mr. Hadi op het Departement van Onderwijs en zoo ook van den hoofdcommies M. Djawil op het Dep. van Landbouw, over te plaatsen en te doen vervangen door Inlanders. Iemand met gezond verstand zal zich echter afvragen of daarin wel de vrije hand mag worden gelaten en of zulks niet 't ras-ondercheid en den rassenhaat bevordert. Schrijver is verlangend door middel van een interpellatie in den Volksraad, te vernemen hoe de Regeering over deze zaken denkt.

De Liga.

In de *Soeloeh Indonesia Moeda* (orgaan der Indon. en Alg. studieclubs) van Febr.—Maart, is een verslag geplaatst van een zitting van de „Liga tegen imperialisme en koloniale onderdrukking" te Brussel, waarop een resolutie werd aangenomen „ten aanzien van Indonesia", in verband met de „massa-arrestaties en deportaties van Indonesische strijders zonder eenig gerechtelijk onderzoek" en de arrestatie van de leiders der Perhimpoenan Indonesia. Aan het slot wijst schrijver er op dat op zoo'n internationaal congres geen Nederlandsch wordt gesproken, „een waarschuwing dus" — zegt hij — „voor de landgenooten die zoo trotsch zijn op hun Nederlandsche taal."

Het voordeel van die internationale bijeenkomst is, zooals schrijver verder oordeelt, eerstens dat de stem van Indonesia in het openbaar wordt gehoord en de naam Indonesia bekend raakt, tweedens dat de „barbaarsche manieren van den tropenkoller" ook aan de wereld zullen worden medegedeeld. Schrijver besluit: „Met deze macht achter ons zijn wij er zeker van dat onze vrijheid des te vroeger zal komen."

Chineesche organisatie.

Het Mal.-Chineesche blad *Sin Po* van 24 Maart acht het noodig dat er in Indië een Chineesche organisatie komt op breeden nationalen basis, en welke geen onderscheid maakt tusschen de Khe's, Hokkians, Peranakans en Totoks. Deze organisatie, zegt het blad, kan natuurlijk niet binnen enkele dagen worden opgericht; misschien zijn daar wel tien jaren voor nodig, maar zij die gelooven, haasten niet. Het is beter eerst de voorbereidselen te maken en dan pas te spreken. Misschien zal men in Indonesië in de toekomst allerlei veranderingen beleven, maar wat er ook gebeurt, er zal daar steeds een Chineesche groep, een Chineesche kern blijven bestaan, die sterk genoeg is om niet door welke andere groep ook geabsorbeerd te worden, zoodat een Chineesche organisatie, die in de eerste plaats de Chineesche nationaliteit en in de tweede plaats de Oostersche belangen bevordert, recht van bestaan heeft. Zulke een organisatie is noodig en wat noodig is zal er van zelf komen als de tijd daartoe komt.

Het Soer. Hbl. van 14 April (3de bl.) meldt dat de nieuwe suikerfabriek „Semboro", een onderdeel der H. V. A. cultuurbelangen in het gewest Besoeki, den 14den April in werking is gesteld. De fabriek is ingericht voor de verwerking van 3200 bahoes, en heeft een maalcapaciteit van 30.000 picol per dag. De kosten der onderneming bedragen f 10 miljoen; alleen aan bijdragen in de kosten der bevoeling werd betaald f 400 per bahoe. Met den bouw is begonnen in Juni 1926. De installatie werd geleverd door de firma's Stork, Werkspoor, Halle, de Vries Robbé, Gonnemann, Bergmann, en de United Filterpress Cy. De betonfundaties der fabriek zijn van de Holl. Beton Mij. Het personeel bestaat uit 45 employé's, 6 machinisten, 9 tuinemployé's, 2 hoofd tuin-employé's, 300 vaste werklieden en 650 werklieden in de campagne, alleen voor de fabriek. Gedurende de plantcampagne bedraagt het aantal werklieden 5.000; het gemiddeld aantal werklieden per dag in den aanplant, gedurende het geheele jaar, bedraagt 3.000; het aantal werklieden voor de oogsten is 1.500, zoodat dus in de campagne voor den geheelen veldarbeid per dag circa 6.500 man aan het werk zijn.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (17/4, blz. 24 „Rubbercultuur in Indië"; 16/4, blz. 6 „Ford's rubberplantages in Brazilië"; 19/4, blz. 3 „Wat men verzeelt"; blz. 4 „Zuid-Celebes vraagt irrigatie"); het *Bat Nwsbl.* (18/4 „Poenale Sanctie"; 19/4 „Drainage"; 21/4 „Nederlandsche invoer") en *De Sum. Post* (27/4 „De medicus en het werkcontract", Dr. G. Baermann; 28/4 „Motorbrandstof uit rubber").

De Japansche zijde-industrie boven Garoet.

Sinds een paar eeuwen is gepoogd de zijde-industrie ook in Ned.-Indië (o.a. in Bantam) tot ontwikkeling te brengen, doch nooit met veel succes. De bekende graaf Otani, een oom van den keizer van Japan, die in Indië in eenige ondernemingen geïnteresseerd is, heeft de zaak aangevat (*De Loc.* 16/4, blz. 3). Het mislukken van de proeven was het gevolg van gebrek aan zakenkennis. In Japan heeft men dan ook bepaalde scholen met een cursus van zes jaar, die men doorloopen moet om deze kennis te verwerven. Het zijn abiturienten van deze scholen — geishi (ingenieurs) — die graaf Otani in Indië heeft laten komen. Men wil land en volk van Garoet voor deze zaak interesseeren, want de werkkrachten moeten uit het volk hier betrokken worden. Daartoe is in Garoet een winkeltje geopend, waar voor het raam een Japansch boerinetje bezig is om met een eenvoudig spinnewiel de cocons af te wikkelen en de gewonnen draden tot strengen samen te voegen. Straks zullen er duizenden spinsters voor deze huisvluit-industrie noodig zijn; het werk is hoogst eenvoudig. Uit Japan was bericht ontvangen dat de gewonnen zijde tot de *allereerste kwaliteit* behoort, met een heerlijken glans en van ongewone soepelheid. Men zal er in elke hoeveelheid van kunnen aannaaken, zij zal kunnen concurreeren met de beste zijde op de wereldmarkt en men zal er steeds een afzetgebied voor vinden. Er zit een groote toekomst in. De moerbeicultuur geeft boven Garoet op 1400 M. hoogte, iets voorbij Tjisoeroepan, uitstekend. De zijderups is het insect behorende bij de moerbeiboom, en waar deze laatste goed gedijt, daar behoeft men aan de toekomst van de eerste niet te twijfelen.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Moehammadiah.

In het nummer van 7 Maart van de *Soeloeh Rajat Indonesia* (orgaan der Indon. Studieclub te Soerabaja) wordt een beschouwing gegeven over de vereeniging Moehammadiah, naar aanleiding van het jongste congres en geconstateerd dat deze vereeniging er een is die veel heeft gedaan voor het volk, die getoond heeft dat er ook zonder bevel wat te scheppen valt en dat men zonder politieke actie in de politiek voordeel kan behalen. Schrijver gewaagt met lof van het feit dat zoovele leerlingen konden worden opgeleid en het zoover brengen dat de kinderen in staat waren in verschillende talen redevoeringen te houden. Het is nu den Inlanders duidelijk geworden dat de vereeniging een anderen weg gaat dan de politieke organisaties, maar dat men ook langs dien weg nader komt tot het doel dat de wenschen vormt van allen: de vrijheid van land en volk. De vereeniging doet niet aan politiek, maar maakt de kinderen des lands krachtig en rijp om op het politieke veld zich te bewegen.

Schrijver vertelt dan dat de Sana-partij zich tot nu toe niet bang maakte voor de vereeniging, maar, nu op het congres is besloten dat ze voort zal gaan op het gebied van de economie, een „stop!" wil toeroepen en de regeering wil beschouwen als een knecht die bevelen kan worden de beweging van Moehammadiah zoo maar te onderdrukken. Het deel van de kapitalisten dat niet wil dat de Inlanders in economischen zin sterk zijn, wordt vertegenwoordigd door het Soerab. Handelsblad met den penvoerder Zent-

De wedergeboorte van het s.s. „Tjileboet” der Java-China-Japanlijn [dat in April 1927 bij het eilandje Lin Ting, ten zuiden van Hongkong, op de rotsen is gelopen]. Met afb. (Het Nederl. Zeewez., 18 Mei '28).

De rubbercrisis en de gevolgen voor den import-handel op Sumatra's Oostkust. (In- en Uitvoer, 21 Mei '28).

Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië vergeleken met het N.-Indisch Regeeringsreglement. Bewerkt door Dr. (Mr.) I. A. Nederburgh. Tweede, herziene druk. ('s-Gravenhage, Gebr. Belinfante).

Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut” Amsterdam. Zeventiende Jaarverslag 1927. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

De financieele perspectieven van Nederlandsch-Indië, door B. J. F. Steinmetz. (Econ.-Statistische Berichten, 23 Mei '28).

Christen-Inlandsche huwelijkswetgeving (door J. Duyverman te Amboina). (De Banier, 12 April '28).

De beteekenis van het psychiatrisch-klinische onderzoek voor Indonesië, door Dr. J. A. Latumeten. (Overdruk uit het orgaan van den Bond van Ind. geneeskundigen). (Wetverred, Indonesische Drukkerij).

Nota omtrent de werking van de Bestuurshervorming in West-Java (eerste gedeelte). (Ind. Vrijzinnig Weekblad, 11 April '28).

Makanlah! (Eet rijst!). De Indische rijsttafel (voor Holland), door Mevr. K. M. J. Catenius van der Meijden. 4e vermeerderde druk van Patti, de Indische rijsttafel, herzien door Mevr. H. S. Catenius-Schut. ('s-Gravenhage, W. J. Ort).

Het luchtverkeer in en op Indië, door A. Plesman. (De Groene Amsterdammer, 10 Maart '28).

De Protestantsche kerk te Rembang (met afb.), door R. (Buiten, 1928, bl. 104).

Twee Indische steden. Batavia en Soerabaia, door R. M. de Vries (met afb.). (Buiten, 1928, bl. 118).

De met * gemerkte titels zijn ontleend aan „Nijhoff's Index” van Maart j.l.

Suriname.

Het nadeel van een weekblad voor de verspreiding van nieuws is, dat men achteraan komt. De gebeurtenissen zijn dan reeds lang in de dagbladen besproken. Dit ontslaat ons evenwel niet van den plicht iets te zeggen over een gebeurtenis die wij als zeer belangrijk beschouwen: de opening n.l. op 21 Mei van de Surinaamsche afdeling van het Koloniaal Instituut, door Jhr. Mr. Dr. A. Roëll, Commissaris der Koningin in Noord-Holland, voorzitter van den Raad van Beheer van het Instituut. Tal van genoodigden hadden door hunne tegenwoordigheid blijk gegeven van hunne belangstelling in Suriname. Jhr. Roëll merkte dan ook terecht op, dat dit gebiedsdeel thans in het centrum der belangstelling staat. Moge dit zoo blijven.

Het deed reeds aangenaam aan dat de genoodigden, tijdens de rede van den voorzitter, het gezicht hadden op een voortreffelijke kaart van Suriname op een schaal van 1: 200.000, up to date bijgewerkt, een geschenk van Ir. R. IJzerman, die als geoloog heeft deelgenomen aan de expeditie naar het Wilhelmagebergte in 1926.

Onder de uitnemende leiding van Prof. van Eerde en Prof. de Bussy, had daarna de rondgang plaats. Eerstgenoemde had de ethnologica voor zijne rekening, Prof. de Bussy de economische afdeling. Het is onze bedoeling niet, en onze ruimte laat het ook niet toe, een overzicht te geven van wat er in beide afdelingen te zien is. Laat ons volstaan met de verklaring, dat de verzameling zeer rijk en zeer leerzaam is, dat alles zeer overzichtelijk is opgesteld en dat men er in een paar uren meer leert van de ethnologie en van den economischen rijkdom van het land dan door het bestudeeren van vele boeken. Ons persoonlijk trok de ethnologische afdeling het meest aan, en meer in het bijzonder de Indiaansche afdeling, die vele zeldzame stukken van de Trio's en Ojana's — die ver in het achterland wonen — bevat. De van vogelveren vervaardigde sieraden — medegebracht door de verschillende expedities naar Suriname's achterland — getuigen van een buitengewoon ontwikkeld kleurzin. Wij weten niet of het Koloniaal Instituut veel bezoek van het schoone geslacht ontvangt; zoo niet dan is een opwekking om deze afdeling te bezoeken hier op haar plaats.

Speciaal vestigen wij nog de aandacht op de beide Boschneger „luxe-korjalen”. Zouden Europeesche bootenmakers — zonder bij de Boschnegers in de leer te gaan — uit een boomstam iets zoo elegants kunnen maken?

Wij willen hier eindigen met de slotopmerking

van het „Algemeen Handelsblad” van 22 Mei, tweede ochtendblad:

„Dezen indruk neemt echter de bezoeker ongetwijfeld mede: welk een rijk bezit hebben wij in Suriname; kan dat onder krachtige leiding van het moederland niet zelf welvarend worden en krachtig bijdragen tot den voorspoed van ons land? Vaak is dat reeds gezegd en geschreven; het Koloniaal Instituut stelt de vraag opnieuw aan de orde door de nieuwe Surinaamsche afdeling van zijn museum. Het laat zien: tropischen overvloed wachtende op energie en kapitaal uit het moederland en Ned.-Indië. Deugdelijker demonstratie dan die op de Mauritskade is haast niet mogelijk. En het is verheugend, dat het prachtige gebouw, waarin zooveel schatten zijn geborgen en waarin door kundige mannen dagelijks gewerkt wordt, juist staat te Amsterdam; de stad, die meer dan een andere in ons land sedert eeuwen in het bijzonder met Suriname en Curaçao verbonden was.”

Het jaarverslag 1927 van de Surinaamsche Bank opent als gewoonlijk met een beschouwing van den hoofddirecteur, Mr. Dr. C. F. Schoch, over den economischen toestand van Suriname.

De ontwikkeling, die Suriname in het afgelopen jaar te zien heeft gegeven geeft een gemengden indruk. Het wonderlijke van het jaar 1927 is daarin namelijk gelegen, dat men niet, zooals dikwijls het geval was, van vrijwel algemeen achteruitgang of langzamen vooruitgang kan spreken.

Bij de koffiecultuur deed zich het zeer bijzondere verschijnsel voor, dat, niettegenstaande de zeer funeste droogteperiode van 1925—1926, waarin bijna ieder in de kolonie, van Koloniaal Bestuur tot kleinen plantage-eigenaar toe, den moed voor de toekomst zich voelde ontzinken, de koffieboomen, welke den zwaren aanval hadden doorstaan, na voldoende hemelwater te hebben ontvangen, de gezonde oude kracht weder vertoonden en eene productie beloofden en ook gaven, welke iedereen verraste, zoo zelfs, dat de koffiefabrieken te weinig capaciteit bleken te bezitten en voor den oogst handten te kort schoten.

Bovendien hielden de prijzen zich in Nederland op zoodanig peil, dat de beheerders der ondernemingen het geleden leed spoedig vergaten en met nieuwen moed de toekomst niet alleen tegemoet zagen, maar zelfs vrij algemeen tot uitbreiding van de cultuur overgingen.

De suikercultuur gaf een zeer aanzienlijke productie, al moet daaraan dadelijk worden toegevoegd, dat de prijzen op de wereldmarkt sterk daalden en daardoor het voordeel van een grooten oogst ten slotte niet de financieele resultaten opleverde, welke men zoo gaarne had gezien. Meer intensieve cultuur blijkt, naar Ned.-Indische deskundigen verklaarden, mogelijk met beter rendement. Misschien gaf dit ook wel aanleiding aan de Ned. Handel-Mij. om haar aanzienlijk terreinbezit nog door den aankoop van een plantage uit te breiden.

Daartegenover ging de cacao-cultuur nog verder achteruit dan de laatste jaren het geval was. Feitelijke is die cultuur voor de kolonie reeds afgeschreven, wat op dit oogenblik bedenkelijk is, omdat daardoor slechts één boomcultuur in de kolonie is overgebleven — de koffiecultuur. De directeur van het Landbouwproefstation, prof. dr. G. Stahel, is, naar ik meen, nog steeds bezig den weg te zoeken om de bezwaren, met die cultuur onderzonden, te bestrijden en weg te ruimen.

Na al de goede verwachtingen, welke men van de, na jaren, opnieuw aangevatte katoencultuur had gekoesterd, scheen in 1927 een sterke tegenslag plotseling alle hoop te vernietigen. Een zware aanval van de beruchte cottonstainers deed den oogst mislukken. Het landbouwproefstation schijnt bij haar onderzoek een bestrijdingswijze gevonden te hebben, welke weder aan nieuwe verwachtingen voedsel heeft gegeven.

In overleg met het Koloniaal Bestuur en de Surinaamsche Bank besloot de met Amerikaansch kapitaal in Nickerie werkende N. V. Surinaamsche Katoen, Landbouw en Handel Maatschappij de cultuur door te zetten.

Het geheele jaar door werd van verschillende zijden en voor verschillende plannen in Nederland getracht het kapitaal voor Suriname te interesseren. Dat gelukte slechts zeer ten deele en met veel moeite. De algemeene belangstelling, ook buiten de grenzen van Nederland, bleef echter toenemen.

De bauxiëindustrie breidde zich belangrijk uit, zoodat de uitvoer van die grondstof voor het aluminium belangrijk toenam. Een berekening van de waarde van dezen kolonialen rijkdom, welke uitgevoerd wordt, heeft gouverneur Van Heemstra aanleiding gegeven, als een van zijne laatste bestuursdaden, eene ontwerp-verordening bij de Koloniale Staten in te dienen om aan de kolonie een hoogere inkomst te verzekeren, dan tot nog toe het geval is geweest.

Zeer donker zag het er in 1927 voor de balata-industrie uit. De wereldprijzen daalden sterk, ter-

wij het verkregen product aanzienlijk was. Dit werd wel uitgevoerd, maar kon niet tot behoorlijken prijs worden verkocht.

De rijstcultuur, thans de cultuur van den kleinschaligen landbouwer naast den verbouw van zijn eigen voedingsmiddelen, gaf in 1927 nog allerlei problemen ter oplossing, gelegen enerzijds op het terrein van de cultivatie van een goede soort rijst, anderzijds in verband met de wenschelijkheid tot vermindering der productiekosten en verkrijging, in verband daarmee, van goede uitvoermogelijkheid.

Verheugende en teleurstellende resultaten van den kolonialen arbeid stonden dus in 1927 tegenover elkander.

Als algemeene conclusie ten aanzien van den economischen toestand mag echter gesteld worden, dat de opgaande lijn naar de toekomstige welvaart, na de tijdelijke inzinking in de twee droge jaren 1925 en 1926, weder in de kolonie merkbaar was.

Curaçao.

Koloniale Raad en begrooing.

De Koloniale Raad heeft het Voorloopig verslag der begrooing voor 1929 te baat genomen, om eenige onderwerpen, de behandeling der begrooing voor 1928 in de Tweede Kamer rakende, te bespreken.

Vooreerst de vraag, waarom de Raad het ontwerp-politiereorganisatie is gaan afhandelen zonder af te wachten den afloop der onderhandelingen, door zijn vertrouwensman te 's-Gravenhage gevoerd. Tegenover het verwijt van den minister wijst de Raad erop, dat bij de behandeling der begrooing voor 1927 de minister zich uitgelaten heeft op een wijze, die geen twijfel overliet omtrent het voornemen om, in welken zin 's raads uitspraak ook mocht zijn, de politiereorganisatie in te voeren. De Minister heeft verder verklaard: „De beraadslaging tusschen den Kolonialen Raad en den Gouverneur over de ontwerp-ordonnantie kan intusschen haar gang gaan; wanneer dat overleg niet binnen redelijken tijd tot een oplossing voert, zal de zaak hier moeten worden geregeld.” Tijdens het vooronderzoek gewerd den (r?) afdelingen van de zijde van het Bestuur een verzoek om inlichtingen omtrent den stand der zaken, waarbij medegedeeld was, dat zulks ter kennis van het Departement zou worden gebracht. In het adres van den Raad aan de Kroon verzocht de Raad aan Hare Majesteit de Koningin Haar zoo geliefden naam niet te stellen onder een Besluit tot invoering van eene militaire politie overeenkomstig het voorstel van het Koloniaal Bestuur in dit gebiedsdeel. Wat er derhalve moge zijn omtrent het te openen overleg, aan Hare Majesteit was een verzoek gericht aangaande een Koninklijk besluit, dat, naar uit de woorden van den Minister was op te maken, tot stand zou komen, indien de Raad de politiereorganisatie niet aannam of wel niet binnen redelijken tijd behandelde. Dit adres van den Raad was geheel onafhankelijk van het eventueel te openen overleg en daarom is het niet in te zien, waarom, toen het overleg niet meer plaats kon hebben, ook het adres moest worden ter zijde gelegd en geen wijzigingen in het ontworpen Koninklijk besluit mochten aangebracht worden. De woorden „binnen redelijken tijd” in den mond van den Minister bevatten minstens een aanmoediging tot het betrachten van spoed en moesten te denken geven. Ook nadat door den wetgever in Nederland de noodige fondsen ter beschikking waren gesteld, is, voor zoover den Raad bekend, van den Minister geen uittaling in anderen zin vernomen. De heer Statius Muller had een opdracht van den Raad, doch officieele mededeelingen zouden den Raad uit anderen bron moeten bereiken, daar toch niet over het hoofd mag gezien worden, dat er toen bij den Raad een ontwerp aanhangig was, dat door het Bestuur was ingediend. Dezerzijds had mogen worden verwacht, dat de Minister bij bereidverklaring telegraphisch daarvan had kunnen doen blikken en vooral na het bezigen der uitdrukking „binnen redelijken tijd” in verband met den termijn voor de behandeling door den Raad. Ruim zes weken heeft de Raad na de aankomst van den heer Statius Muller in Holland gewacht. En te minder kon de Raad het verwijt vreezen overijld te werk te gaan, waar de Raad aan Hare Majesteit een adres had verzonden, dat juist het oog had op het door den Minister in het uitzicht gesteld Koninklijk besluit. Iedere bedoeling het overleg onmogelijk te maken was den Raad vreemd. Met het hierboven vermelde voor oogenmeende de Raad toen in alle oprechtheid de openbare behandeling niet langer te mogen uitstellen.

Om den Raad alle recht te laten wedervaren, hebben wij dit gedeelte uit de handelingen letterlijk overgeschreven. Overtuigend lijkt ons dit betoog evenwel in het geheel niet. Ons komt het niet afwachten van een — zij het niet-officieel — bericht van den heer Statius Muller even raadselachtig voor als het niet-seinen van den minister.

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE” te ZEIST

TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD

zoowel voor VAST-, als voor KORTER- of LANGER

VERBLIJF in de Vacantiedagen en bij op reis zijn van de Ouders

GELEGEN IN HET VILLAPARK, Fr. v. d. Pottenlaan No. 14, Telefoon: Zeist 346
Prospecti worden op aanvraag gaarne toegezonden. Directrice N. E. LANGEREIS

AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST”

vermaak over hetgeen het elders aanschouwt, en in de hoop dat het andere landen wat zal zien prijsgeven van de bewapening waardoor zij iets voor hebben op ontwapend Duitsland. En dit is dan voor Frankrijk, dat nog altijd niet kan gelooven in Duitsland's oprechtheid, een reden om dubbel omzichtig te worden.

Is hiermede al aangegeven, dat men de leuze: „uitbanning van den oorlog” evenzeer moet inkorten tot: „een poging om enkele oorlogsmogelijkheden te beperken”, evenals „ontwapening” gelezen moet worden als: „een poging om tot wapenbeperking bij te dragen”, er moet toch nog 't een en ander worden opgemerkt, dat zelfs van die zoo beperkte omschrijving wat afneemt.

Washington heeft zich, bij nader overwegen, ook rechtstreeks gericht tot de regeeringen van de Britsche dominions, waartoe, zooals men weet, niet alleen de verre overzeesche gebieden behoren, maar ook Ierland. Londen zal dit geen genoegen doen. Voor belangrijke huitenlandsche staatkundige aangelegenheden beschouwt Londen zich nog altijd als de hoofdstad van het groote Britsche rijk. Kellogg zet nu echter zijn beweging voor een wereldvrede in met een nieuwen ruk aan het Britsche empire, dat zich reeds naar menigen stoot en duw te voegen heeft gehad.

Wij hebben iets gelezen van een Poolsch en een Belgisch oordeel over Kellogg's plan. De draagwijdte van deze verklaringen is ons niet duidelijk. Zou Washington dan toch besloten hebben ook kleine staten over de zaak te hooren, en welke zijn hiervoor dan uitverkoren. En hoe met Rusland, Turkije, Persië, enz.?

Waar alles in deze loopt over een te sluiten verdrag, is van groote beteekenis de ook in het huidige weer gedemonstreerde vrijmoedigheid om plechtig aanvaarde verdragsbepalingen terzijde te zetten. Enkele weken geleden zetten wij hier uiteen, hoe en in Nicaragua (lid van den Volkenbond) door de Vereenigde Staten, en in China (lid v. d. V.B.) door Japan (lid v. d. V.B.) zóó gehandeld wordt, dat het Volkenbondspact hierbij als niet-bestaande wordt beschouwd, maar er bestaat ook een in 1922 te Washington gesloten overeenkomst, speciaal gewijd aan de China-toestanden en -verhoudingen. De wijze, waarop Japan thans in China optreedt, gaat in tegen het daar in gemeenschappelijk overleg officieel vastgelegde.

't Is zeker bijzonder oneigenaardig, dat het weer de niet-erkende regering der Zuidelijken in China heeft moeten zijn, die, evenals zij dit voor de bepalingen van het Volkenbondsverdrag te Genève gedaan heeft, nu Washington is komen oproepen, om voor de toepassing van het Washington-verdrag van 1922 te zorgen. Dit alles werpt nog verwarrende factoren in de China-verwarring.

Maar voor wie eenige hoop en verwachting koesterde van Kellogg's initiatief, om tot verbanning van den oorlog te komen door verdragen, is de schending van de verdragen en is de machteloosheid ten opzichte van die schending een désillusie te meer, nadat het hem al moeilijk was gevallen in den najver tusschen Washington en Genève een oprechte verbroederingsgedachte te zien, en de momenteel dapper oorlogvoerende Ver. Staten, Engeland, Italië en Japan als oprechte predikers van den wereldvrede te beschouwen.

Kellogg zelf verklaart met de ontvangen antwoorden toch zeer in zijn schik te zijn. Volgens de laatste berichten bereidt hij een gewijzigde formule voor, die hij binnen 14 dagen zal doen toekomen aan dezelfde regeeringen; zoo zullen, dan o.a. Britsch-Indië, Nieuw Zeeland, Ierland weer gekend en gehoord worden, maar... de groote koloniale mogendheid Nederland niet.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

LIJST VAN SECRETARISSEN DER AFDEELINGEN VAN „OOST EN WEST”.

Amersfoort: Mr. E. H. BERGSMA, Huygenslaan 7.
Amsterdam: W. REHBOCK, Keizersgracht 517 (wd.)
Apeldoorn: J. C. BAARS, Lammerweg 3.
Arnhem: G. J. v. d. HEIDE, Benedendorpsweg 4, Oosterbeek.
Breda: B. v. d. BERG, Baronielaan 338 (Ginneken).
Deventer: Dr. H. H. ZEYLSTRA Fzn., Singel 1.
Den Haag: J. C. BAUDOIN, Jac. Hopstraat 12.
Groningen: J. FRANKE, Martenshoek (Hoogezand).

31 Mei 1928, N°. 22

Nog merkt de Raad op, dat noch hem noch den in de afdelingen aanwezigen leden iets bekend is omtrent het mislukken tot tweemaal toe van een adres tegen de militaire politie, omdat men wist, dat men geen handteekeningen zou krijgen.”

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit het „Handelsblad” van honderd jaar geleden.
4 Mei 1828. — In het eerste vuur der geestdrift, waarin ons de oprigting der W(est) I(ndische) Maatschappij gebragt had, en waarvan ons Blad van 16 April de kenmerken draagt, hadden wij ons voorgesteld, dat het geheele kapitaal der Maatschappij in weinige dagen volteekend had moeten worden. Wij hebben ons in deze verwachting, die misschien wat al te overspannen was, bedrogen gezien, maar toen wij de deelneming, na 14 dagen, nog niet gesloten zagen, zijn wij waarlijk ongerust geworden voor de eer onzer Stadgenooten... Wij willen ons oordeel vooralsnog opschorten, doch achten het onzen plicht, ieder te herinneren, dat de deelneming met den 27sten dezer maand gesloten wordt... Die ooren heeft om te hooren, die hoore!

Uit den Verrren Vreemde.

Uitbanning van den oorlog.

Frankrijk en Amerika onderhandelden over het vernieuwen van een reeds jaren bestaand verdrag van vreedelievende verstandhouding. Bij de besprekingen kwam van Fransche zijde het denkbeeld op, in de nieuwe regeling een uitdrukking op te nemen waardoor formeel de oorlog uitgebannen zou worden (wij hebben hierover toen het noodige medegedeeld en opgemerkt).

Kellogg had oor voor Briand's plan, maar wilde 't uitbreiden, zoodat ook andere groote mogendheden erin opgenomen zouden worden. Dat was Briand's bedoeling niet, hij had een nauwere aansluiting van Frankrijk tot Amerika gewenscht, hetgeen zoo dan niet tot uitdrukking zou komen.

Maar ook was 't Amerikaansche plan een terzijde zetten van den Volkenbond, wiens taak een dergelijk veelomvattend plan tot verzekering van vrede zou wezen. Bovendien hebben verschillende landen overeenkomsten gesloten, welke door Kellogg's ontwerp te na zouden worden gekomen en die erdoor zouden worden aangetast in haar grondslagen. Terwijl Parijs en Washington zich dus maar te vreden stelden met een ietwat gewijzigde hernieuwing van het oude verdrag, liet Kellogg het voornemen van een pact tot verbanning van den oorlog toch niet los.

Na wat wikken en wegen, informeeren en aanpassen, is de Amerikaansche minister van buitenlandsche zaken tot een ontwerp gekomen, dat hij aan de Westersche groote mogendheden en aan Japan heeft doen toekomen. Kort samengevat kwam 't hierop neer: als de toonaangevende groote mogendheden den oorlog afschaffen als middel van hun staatkunde, is de wereldvrede verzekerd, de kleinere of tweederangsmogendheden behoeven hierin niet dadelijk gekend te worden, zij zullen hebben te volgen.

Frankrijk is zich blijven verzetten tegen deze poging van Washington om Genève op zijde te zetten, en tegen de methode om de grooten te laten uitmaken, wat allen aangaat.

De andere aangezochte mogendheden hebben tegenover Kellogg's uitnoodiging een tegemoetkomende houding aangenomen. Lijkt dit een veelbelovende inzet der onderhandelingen, wie de zaak nuchter bekijkt, leest in de adhaesie-betuigingen toch dat geen der betrokkenen van het geweldmiddel afstand wil doen om politieke doeleinden te bereiken. Al die antwoorden luiden ongeveer: gaarne, mits onder allerlei voorbehoud.

Londen, dat zich 't eerst vóór Kellogg's inzicht uitsprak, maakt reserves voor de Britsche bezittingen in Amerika ten opzichte van de Monroeleer en wil zijn vrijheid van handelen behouden, waar 't zich als wereldmacht zal meenen te moeten laten gelden. 't Trad juist in dezen tijd in Egypte heel kras op en stelde daarbij de scheepsmacht van Malta in beweging. 't Meende ook het inzicht van de dominions met zelfbestuur te moeten inwinnen alvorens iets definitief te kunnen antwoorden.

Rome vindt het Kellogg-plan heel mooi, maar Italië voert intusschen een zeer zelfstandige, agressieve Middellandsche Zee-politiek, waarbij het met vier colonnes in Noord Afrika staat, terwijl de Mussolini-geest er allerminst een is van nooit-meer-oorlog.

Tokio slaat er niet anders tegenover. In theorie prijst het de wijsheid van Kellogg's streven, maar in dienzelfden tijd voert Japan niet alleen een daadwerkelijken oorlog in China, maar heeft het om en door hetgeen het daar doet hooggaande ruzie met Washington zelf! En als Amerika opkomt tegen Japan's optreden in Mandshoerije, antwoordt Japan: ik doe daar precies hetzelfde wat de Vereenigde Staten doen in Nicaragua.

Berlijn roemt Kellogg's wijsheid evenzeer, met beed-

Haarlem: H. P. DEINUM, v. Hogendorpstraat 3.
Leiden: mr. E. RIJKE, Witte Singel 58.
Nijmegen: Mevr. M. R. S. BLECKMANN-van Hoogenstraeten, Berg en Dalscheweg 134.
Rotterdam: J. D. M. v. REIJN SNOECK, Claes de Vrieselaan 171a (tot 1 Aug. a.s. Amersfoort, Hendrik van Viandestraat 20).
Twente: G. W. STROINK, Goolkalenweg 80, Enschede.
Utrecht: Mevr. L. P. v. d. WIJK-v. d. Haar, Maliebaan 127.

Van de Redactie.

BOOTTREIN STOOMVAART MAATSCHAPPIJ NEDERLAND.

Het Agentschap van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland”, de Firma Crans en Co., meldt, dat de boottrein van het s.s. „Vondel”, hetwelk 30 Mei a.s. te Genua verwacht wordt, Donderdag 31 Mei om 11 uur v.m. aan het Staatsspoor te Den Haag zal arriveeren.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

J. G. Martel, Landmeter 3e kl. bij het Kadaster; Marktstraat 19, Wageningen.
H. A. Uittenbogaard, Gouv.-arts bij den D. V. G.; Voorstraat 429, Dordrecht.
E. Koning, Idem als voren; Nieuwe Marktsteeg 4, Rotterdam.
Mej. A. Rottier, Onderwijzeres 2e kl. bij het O.L.O.; Azaleastraat 68, 's-Gravenhage.
Ds. P. I. Hage, Predikant; Helvoirt.
G. R. Seinstra, Administratief ambtenaar bij het B. B.; Ter Meerweg 1e, Maarsse.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR CURAÇAO.

G. Loese, tijdelijk Pijpenfitter bij de Waterleiding te Willemstad (Curaçao); Giesendam B 96.
J. J. Kooijman, Idem als voren; Californiëstraat 1, Helder.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

J. Mreijen, Tijdelijk leeraar bij de Koningin Wilhelminaschool te Weltevreden; Helenastraat 54, 's-Gravenhage.
H. H. Smeets, Directeur der Normaalschool voor Inlandsche Hulpouderwijzers; Hertogsingel 84, Maastricht.
G. J. Gersen, Telegraafcontroleur bij den dienst der S.S. en Tr.; Van Kinsbergenstraat 164, 's-Gravenhage.
K. Schiphuis, Vakkundige voor de steen- en pannembakkerij bij de afdeling Nijverheid van het Departement van L. N. en H.; Oudwerfflaan, Winschoten.
A. Young, Assistent-resident in de residentie Timor en Onderhoorigheden; Pension „Lanen”, Laan v. Meer dervoort 326, 's-Gravenhage.
Mevr. H. S. H. E. Kaulingreks, geb. Brouwer, Onderwijzeres der 3e kl. bij het O. E. L. O.; Daguerrestraat 33, 's-Gravenhage.
C. I. Knoot, Hoofdboekhouder bij het Hoofdkantoor van het Gevangeniswezen; Tolweg, Nieuw-Helvoet.
T. van der Schilden, Referendaris bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst; Zijdstraat 163, Aalsmeer.
J. van der Haar, Technisch ambtenaar der 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Bakkerstraat 67, Utrecht.
J. P. S. Boks, Hoofdopzichter bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Obrechtstraat 499, 's-Gravenhage.
P. W. Schüsler, Bouwkundige bij de S.S. en Tr.; Columbusstraat 212, 's-Gravenhage.
Ir. P. Ph. Steneker, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Verbeullaan 2, Rijenburg (Driebergen).
J. N. D. A. van 't Hof, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O.; Pieter de Hooghlaan 59, Hilversum.
L. G. Mulder, Beheerder der 2e kl. bij het Havenwezen; Copernicuslaan 112, 's-Gravenhage.
H. S. Burger, Boscharchitect der 1e kl. bij het Boschwezen; Fahrenheitstraat 485, 's-Gravenhage.
F. K. Donk, Hoofdopziener bij het Boschwezen; Fahrenheitstraat 485, 's-Gravenhage.
J. H. Apetz, Leeraar aan de Kon. Wilhelminaschool te Soerabaya; Eikelaan 33, Hilversum.
H. M. F. van Haasen, 1e kl. met den titel van 3e commissie bij het Departement van Marine; Goudenregenstraat 165, 's-Gravenhage.
C. M. Samuels, Hoofdmagazijnmeester bij de S.S. en Tr.; p/a. Ned. Handel Mij., Agentsch. Den Haag.
J. J. van Kempe Valk, Controleur der 1e kl. bij het B.B.; Aelbertsbergstraat 11, Haarlem.
Mevr. de Wed. E. F. W. C. Staudenmaijer geb. Muller, Commissie bij het Hoofdkantoor van den dienst voor de Volksgezondheid; Amalia v. Solmsstraat 7, 's-Gravenhage.
L. J. Sopakuwa, Stationscommissie 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Adriaan Pauwstraat 9, 's-Gravenhage.
G. A. Hensen, Gedipl. techn. ambt. 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
Mej. J. van Gelderen, Verpleegster der 1e kl. bij de D. V. G.; Laurierstraat 48, 's-Gravenhage.

